

Usmerjanje mladine v poklice — naloga naše celotne družbe

(Podatki za vse, ki sodelujejo pri novih zakonih
o financiranju izobraževanja in vzgoje)

V zadnjem času vse pogostejše razpravljamo o pravilnem usmerjanju mladine v življenje, v delo, v poklice. Vzrokov za takšno pogostnjo razmišljanje o tem, kako in kam z mladino, z mladimi generacijami, je nedvomno mnogo: številčnost mladih rodov, težavnost gospodarske reforme, trenutni družbeno-ekonomski pogoji oziroma družbene potrebe doma in izven mej domovine inp. Ker pa trenutno potekajo živahne razprave o financiranju vzgoje in izobraževanja, je nedvomno potrebno, da osvežimo nekaj podatkov, ki nam zgovorno pripovedujejo, kako je z usmerjanjem naše mladine, in nas silijo, da iščemo rešitve, kako bomo lažje s prizadevanji celotne družbe, s pravnimi prelivanim denarnih sredstev blažili ali pa celo reševali probleme tudi na področju poklicnega usmerjanja. Problemi so tako obsežni in zadevajo v korist celotne družbe, da se nam v tej zvezi zdi umestno, da objavimo obsežnejše nekaj podatkov v zvezi s tem, ki so bili predmet referatov in razprave združenja za poklicno usmerjanje. Skupščina tega združenja je bila pred nedavnim v Celju.

Kritično je že v osnovni šoli

Ko smo postavljali temelje osnovnošolski reformi, je bilo v zavesti celotne družbe, da se lotimo tega velikega dejanja v korist celotne družbe in posameznih otrok. Potrebno je bilo, da se vzgojno-izobraževalna raven naših otrok dvigne in predvsem omasovi, kajti niso se z družbeno-ekonomskimi spremembami in z velikim razvojem celotne naše družbe samo povečale potrebe po novih kadrih, temveč se je kot pogoj za nadaljnji še hitrejši in vsestranski razvoj postavljalo, da ima vsak otrok pravice in možnosti, da se razvija skladno s svojimi sposobnostmi. Osnovne šole naj po reformnem procesu postanejo žarišča, ki bodo dajala tiste bodoče kadre, ki se bodo enakopravno in z enakimi možnostmi vključevali v proizvodnjo. Na tej poti smo opravili veliko pot, a bilo bi napak, če ne bi stalno spremljali, do kod smo to pot prehodili in kaj je še pred nami. Trenutno je v ospredju naših razpravljanih dejstev, da še veliko otrok ne zaključijo osnovne šole, je postavljenih že precejšnja izven možnosti, da se čim prej enakopravno vključijo v celotni vzgojno-izobraževalni proces oziroma direktno v proizvodnjo. Po podatkih iz šolskega leta 1963/64 zaključijo osnovno šolo 53 odstotkov otrok iz slabše situiranih družin, iz boljše situiranih pa 74 odstotkov. Odstotek neuspešnih učencev se sicer zmanjšuje, vendar počasi in tako še vedno ostaja okoli 9500 otrok v Sloveniji, ki zapuščajo osnovno šolo s sedmim, šestim ali celo nižjim razredom. To je pa samo eden tvojstnih problemov. V neenakopravnem odnosu je tudi mnogo otrok, ki so zaključili osemletko uspešno, a se ne vključijo po svojih sposobnostih v nadaljnje šolanje. Tako ovirajo normalnejše vključevanje otrok: kombinirani razredi in šole, pomanjkljiva strokovna zasedba predmetov, različni materialni položaji šol in mladine, neskladje med poklicnimi željami in družbenimi potrebami inp.

»SREČNO, SREČNO, SREČNO... 1966!«

teta znanja pa se nujno zmanjšuje tudi v šolah, kjer ni strokovne predmetne zasedbe. Zopet podatki analize, ki je v Sloveniji zajela 492 popolnih šol. Od vseh teh šol ima popolno strokovno zasedbo le 55 (11%). Ta podatek ilustrativno pojasnjuje še to, da od teh 55 šol ni niti ena osemletka na podeželju! Nadalje: od osem predmetov, ki zahtevajo strokovno predmetno zasedbo, ima na teh šolah za šest ali sedem predmetov strokovno zasedena mesta le 83 šol (17%). Tudi tako zasedenih šol ne najdemo med spiski šol s podeželja! Od istega števila anketiranih šol ima nato 72 šol po enega ali dva predmeta strokovno zasedena, a 189 šol nima ustreznega kadra niti za en predmet (39%). Ti podatki brez komentarja zahtevajo, da problem obravnavamo z vso zaветstostjo in da iščemo čim bolj zadovoljive hitre rešitve. Za prosvetne delavce pa bodo nedvomno dovolj zanimivi podrobnejši podatki te ankete, zaradi tega objavljamo tudi stanje na istih šolah (Nadaljevanje na 2. strani)

ČLANSTVU IN DELOVNIM KOLEKTIVOM

ŽELI

USPEŠNO NOVO LETO 1966

REPUBLIŠKI ODBOR

SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH
DEJAVNOSTI SLOVENIJE

IZOBRAŽEVANJE POSTAJA SPLOŠNA DRUŽBENA FUNKCIJA

Ko bo z novim splošnim zakonom o financiranju izobraževanja in vzgoje postalo izobraževanje v celoti neproračunska pogoja posameznih družbeno političnih skupnosti, se šolski in drugi sorodni zavodi ne bodo afirmirali samo kot finančno-upravno samostojne organizacije, temveč se bo s tem kvaliteto spremenil sam odnos med izobraževanjem in vzgojo kot posebno obliko družbene aktivnosti na eni strani ter državo in njenimi organi na drugi strani.

Delno opredeljuje že zvezni zakon, v veliko večji meri pa bo moral opredeliti to republiški zakon, ker v okviru republike in tudi posamezne komune v nobenem primeru ni moč iti mimo decentralizacije izobraževanja. Ne glede na to, kakšna centraliza-

izobraževalno področje. Takšno stanje bi nedvomno pomenilo določen korak nazaj, ker bi v strokovnega kadra osiromašili samoupravo njene družbeno-ekonomske veljave in njene neposrednega vpliva na izbiro profilov potrebnih kadrov. Sredstva, ki se bodo po novih kriterijih zbirala za izobraževanje in vzgojo, se bodo v prvi vrsti morala vračati k svojemu prvotnemu izvoru, se pravi k delovni organizaciji, ker jih bomo le v tem primeru lahko smatrali kot sredstva razširjene reprodukcije, kar v pravilnem tolmačenju vloge izobraževanja dejansko morajo biti.

Jasno pa je, da s tem, ko govorimo neke vrste ločitvi izobraževanja od države, moramo v prvi vrsti tudi vedeti, ali morda

več-mogoče dalje, nazaj pa v tej obliki tudi ne.

Pri tem mislim namreč na to, ali bodo sredstva, zbrana po prvi in tretji točki tretjega člena zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje, dejansko zadostovala za normalno delo in razširjeno reprodukcijo na področju izobraževanja in vzgoje in kaj bi bilo v primeru, če bi to ne zadostovalo in bi posamezne družbene politične skupnosti o določenih nadaljnjih obveznostih ne hotele več slišati. Izmed številnih virov, ki lahko formirajo sklade za izobraževanje in vzgojo, je dejansko gotov in pomeni pretežni del zbranih sredstev samo prispevek iz osebnega dohodka ljudi, ki so v kakršnemkoli delovnem odnosu. Vsi ostali viri pa so malenkostni in večkrat tudi negotovi, če jih ne bo konkretno ter količinsko točneje opredelil republiški zakon, ki bi s predpisi zavezal delovne organizacije, da bi tudi v teh primerih prispevale obvezno procentualni del.

Mimo vseh finančnih in podobnih vprašanj pa moramo obravnavati sam koncept deatizacije izobraževanja, ker bi v nasprotnem primeru res ne mogli govoriti o sami moralni ter idejni moči samouprave, če bi iz njenih pristojnosti izpadlo izobraževanje kot eden bistvenih delov razširjene reprodukcije. Pod besedo deatizacije seveda v nobenem primeru ne smemo smatrati samo prenašanja pristojnosti od državne uprave na vzgojno-izobraževalne ustanove in izobraževalne skupnosti, kakor tudi na drugi strani izobraževanja ne smemo pojmovati samo kot funkcijo družbe (družba pa bi bila po starem pojmovanju spet država sama), temveč moramo pri tem misliti v prvi vrsti na zahtevo po uskladitvi izobraževanja in vzgoje s potrebami proizvodnje, drugih družbenih dejavnosti, kratkoročno s potrebami v celotnem procesu materialne in družbene reprodukcije. Uskladitvi je v pojmovanju deatizacije izobraževanja potrebno izobraževanje s potrebami delavcev in potrebami njihovega dela. Izobraževanje je

tako neposredno povezano s samim procesom utrjevanja notranjih odnosov, z razvojem samouprave in njenimi pridobitvami. S takšnim neposrednim medsebojnim učinkovanjem med izobraževanjem in družbenimi potrebami ter zahtevami postaja povsem nov družbeno-ekonomski položaj izobraževanja in vzgoje, novo in družbeno pravilnejše tolmačenje izobraževalnega in vzgojnega dela in končno tudi stabilnejši ter družbeno enakovredni materialni položaj prosvetnega delavca. S temi novimi premiki v procesu izobraževanja se končno ne stabilizira samo materialni položaj v izobraževanju, temveč se ruši dolgoletna odtujenost med proizvodnjo in izobraževalno sfero in posredno tudi med delavci v proizvodnji in prosveti.

Pojem podružbljenja izobraževanja pa se bo moral pravilno odraziti tudi v samem izobraževalnem procesu, prilagoditi se bo moral dejanskim potrebam in možnostim današnje družbe. Danes je še vedno mogoče, da obstajajo ustanove, ki dejanskim potrebam ne odgovarjajo v celoti, čeprav se na drugi strani trošijo zanje ogromna sredstva, le-teh pa primanjkuje na drugih mestih, kjer so povsem utemeljena. Skozi sam sistem financiranja izobraževanja in vzgoje bo na eni strani moralo prodreti v delovne kolektive spoznanje, da je sistem izobraževanja sestavni del celotne družbene reprodukcije, kolektivni izobraževalni in vzgojni ustanovi pa bodo morali postavljene naloge opraviti z vso odgovornostjo. Na ta način se povsem silita obe prizadeletni strani, kar jasno potrjuje, da je bila deatizacija izobraževanja nujen družben proces.

Novi zakon o financiranju izobraževanja v vsakem primeru daje izobraževanju pravo mesto v celotnem družbenem razvoju, istočasno pa ga družbeno obvezuje za odgovorno opravljanje danih nalog. Predpisi o financiranju izobraževanja in vzgoje pa bodo morali zagotoviti tudi pogoje, da bo deatizacija izobraževanja tudi dejansko možna.

V. P.

BRALCEM IN SODELAVCEM

ŽELI

SREČNO NOVO LETO

UREDNIŠTVO

»PROSVETNEGA DELAVCA«

Gimnazijam gre na bolje?

Gimnazij na Slovenskem je 34 in med njimi je še vedno precej pogojno verificiranih. Komisija za verifikacijo gimnazij je pred časom ugotovila marsikaj zanimivega, ko je preverjala, kako gimnazije izpolnjujejo pogoje za verifikacijo glede vpisa, organizacije vzgojnoizobraževalnega dela, učnega osebja, materialnih pogojev idr. Tako npr. vemo, da je v minulem šolskem letu trkalo na vrata gimnazij mnogo več osemletkarjev kot sicer. Zakaj? Ne le zato, ker je več učencev uspešno končalo osnovno šolo, temveč tudi, ker je bilo premalo prostora v tehniških in njim ustreznih šolah. In prihodnje leto — bo drugače?

Razveseljiva je ugotovitev, da so vse gimnazije izpolnile zahtevo verifikacije glede predmetnika in učnega načrta. Pri izvajanju predmetnika pa je ponekod le bil »spodrslijač«: nekatere gimnazije so okrnile pouk posameznih predmetov (vendar minimalno), ker niso imele dovolj kadrov in tudi ne prostorov.

Bolj zaskrbljujoče je, da so imeli v prvem verifikacijskem postopku pravilno zasedbo delovnih mest samo na enajstih gimnazijah, na ostalih pa so bila ne-

glejmo: slovenske gimnazije so dobile za adaptacije ali za nova poslopja skupaj eno milijardo, za opremo posebnih učilnic so dobile 100 milijonov, za nakup učil pa okrog 42 milijonov — ene seveda več, druge manj. In rezultati teh prizadevanj? Verificiranim gimnazijam so se zdaj pridružile še: gimnazija v Škofji Loki, Tolmini, Murski Soboti, Ljubljana-Moste, Jesenice in II. gimnazija v Ljubljani, ki so bile doslej pogojno verificirane. Gimnaziji pedagoške smeri v Mariboru in Celju morata izpolniti verifikacijske pogoje do 1. sept. 1966, kar velja tudi za gimnazije v Postojni, Brežicah, Kopru, Stični, Ljutomeru, Črnomlju, Ljubljana-Vič in v Trbovljah. Le-te so same prosile za podaljšanje roka za verifikacijo. Vzrok je opravičljiv: niso mogle dograditi novih šolskih stavb oziroma traktov ali pa niso mogle zagotoviti adaptacijskih del in primerno opremiti specialnih učilnic. Pogojno verificirana je še piranska gimnazija, medtem ko je velenjska gimnazija v verifikacijskem postopku.

Komisija za verifikacijo je ob obisku ugotovila tudi precejšen napredek v kakovosti vzgojnoizo-

braževalnega dela. Namreč to, da se v gimnazijah vse bolj uveljavljajo učne metode, ki vzpodbujajo večjo aktivnost in iniciativnost učencev. Pri naravoslovnih predmetih je uvedla večina gimnazij ustrezne vaje, medtem ko se pri drugih predmetih uveljavljajo seminarske oblike dela. V tretjem razredu so uvedli tudi praktična znanja, vendar so se srečali z mnogimi materialnimi in kadrovskimi težavami. Zanimivo je, da prevladujeta pri tehnični vzgoji lesna in kovinska stroka, pa tudi, da delo v proizvodnji ne povzroča posebnih težav. To ni res le v Ljubljani, kjer je učence, ki jih je mnogo, težko razmestiti po podjetjih. Težava pa je še ena: gimnazije v Črnomlju, Kopru, Postojni idr. nimajo lastnih telovadnic, kar pomeni da so več ali manj odvisne od dobre volje gostitelja.

Za konec opozorilo komisije: v nekaterih gimnazijah iz »prvega verifikacijskega vala« imajo že slabše materialne pogoje kot marsikatera pogojno verificirana gimnazija. Za zdaj še ni bilo treba nobeni preklicati verifikacije, a če bo šlo takim gimnazijam le dosti slabše, bi se moglo primeriti tudi kaj takega.

M. K.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

PRIPRAVLJA V

SLOVENSKO IZDAJO GRANDIOZNEGA DELA

V 15 KNJIGAH:

Zgodovina človeštva

Pobuda za to edinstveno delo je dala mednarodna organizacija UNESCO, ki je leta 1951 ustanovila posebno mednarodno komisijo za zgodovino znanstvenega in kulturnega razvoja človeštva. Po desetletnih pripravah so bili pozvani strokovnjaki, znanstveniki in eruditi z vsega sveta, da prispevajo svoj delež k temu delu. Iz teh pobud je nastala

ZGODOVINA ČLOVEŠTVA

obsežno delo v petnajstih knjigah. Celotna zgodovina je zasnovana v šestih zaokroženih ciklih, ki bo vsak od njih izšel v več knjigah:

- 1. cikel: PRAZGODOVINA IN ZACETEK CIVILIZACIJE
- 2. cikel: CESARSTVA STAREGA VEKA
- 3. cikel: NARODI IN KULTURA
- 4. cikel: SVET OD 1200 DO 1775
- 5. cikel: DEVETNAJSTO STOLETJE
- 6. cikel: DVAJSETO STOLETJE

Osnovna ideja te zajetne ZGODOVINE ČLOVEŠTVA je osvetliti in poudariti vse, kar je skupnega v zgodovini raznih narodov, poudariti vrednote, ki imajo podobno poreklo, ki kažejo na medsebojne vplive in dotikališča, ker so to temelji, ki lahko služijo za most k medsebojnemu zblizanju in k boljšemu razumevanju med narodi. Dokončni tekst je bil v kopijah razposlan vsem najvidnejšim strokovnjakom v oce-
no. Njihove pripombe so avtorji delno osvojili, kolikor pa se niso strinjali z njimi, so zmeraj natisnjene na koncu poglavij.

STO METODO JE ZAJAMČENA ZNANSTVENOST DELA IN Z NJO SO SE AVTORJI IZOGNILI TISTIM PRISTRANSKIM STALIŠČEM, KI JIH ZASTOJAJO IDEOLOŠKO RAZLIČNO ORIENTIRANI ZNANSTVENIKI IN ERUDITI. DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE pripravlja slovensko iz-
dajo tega enciklopedijskega dela, ki bo izšlo tudi v hrvaškem prevodu pri zagrebški založbi »Naprijed«. V drugi polovici prihodnjega leta bosta izšli prvi dve knjigi slovenske izdaje:

PRAZGODOVINA

(AVTOR: JACKQUETTA HAWKES)

ZACETKI CIVILIZACIJE

(AVTOR: SIR L. WOOLEY)

Zaradi pomembnosti dela in velikega zanimanja razpisuje Državna založba Slovenije subskripcijo za prvi dve knjigi, ki bosta tiskani na brezlesnem papirju, vezani v celo platno in v polusnje ter vzorno opremljeni. Cena za obe knjigi — vsaka bo imela okoli 750 strani, s slikami — bo za naročnike 10.000 din (celo platno) oziroma 12.000 din (polusnje). Naročniki prvih dveh knjig imajo ugodnost obročnega plačevanja, in sicer: 10 mesečnih obrokov po 1000 din (celo platno) ali 10 mesečnih obrokov po 1200 din (polusnje).

Čas za subskripcijo je omejen, zato se čimprej naročite na ZGODOVINO ČLOVEŠTVA, zakaj knjigotrska cena za naročnike bo znatno višja.

Naročilnica

Obvezno se naročam na prvi dve knjigi ZGODOVINE ČLOVEŠTVA:

- J. Hawkes: PRAZGODOVINA (celo platno, polusnje)*
- Sir L. Wooley: ZACETKI CIVILIZACIJE (celo platno, polusnje)

Naročninsko ceno bom poravnal(a):

- takoj
- v 10 mesečnih obrokih.*

(*Podčrtajte, prosim, vezavo in ustrezne pogoje plačila.)

Kraj in datum:

Naslov naročnika:

Ime in priimek:

Kraj:

Ulica:

Uslužen pri:

Naročilnico pošljite v ovojnici na naslov DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE, Ljubljana, Mestni trg 26 — Oddelek za knjižne zbirke.

Usmerjanje mladine v poklice

(Nadaljevanje s 1. strani)

lah po posameznih predmetih: za slovenski jezik ima ustrezne ka-
dre 214 šol (43 %), za zemljepis 219 šol (44 %), za zgodovino 200 šol (41 %), za biologijo 185 šol (37 %), za kemijo 179 šol (36 %), za matematiko 159 šol (32 %), za fiziko 152 šol (31 %), za tuji jezik pa 171 šol (35 %). Tuji jezik se sploh ni poučeval na 93 šolah (18 odstotkov).

Stanje ni zadovoljivo torej tudi na mnogih popolnih osnovnih šolah, kaj šele na prej omenjenih šolah s kombiniranim poukom, ki po istih podatkih imajo okoli 7000 učencev (okrog 25 %).

Kako je ob prehodu v srednje šole in poklice

Zaključek osnovne šole, prehod ali v službo ali v nadaljnje šolanje je nedvomno pomemben mejnik pri družbenem uveljavljanju in usmerjanju naše mladine. Ako bi hoteli imeti idealne pogoje za normalno usmerjanje mladine, bi morali še mnogo opraviti, da bi to zagotovili, ali z drugimi besedami, da bi v družbeno in osebno korist uskladjili usmerjanje mladine in družbene potrebe po novih kadrih. Na istem posvetovanju so ugotovili, da je tu še precejšnje neskladje in da bo potrebno že v osnovnih šolah prej začeti s poklicnim usmerjanjem mladine (po petem, šestem razredu) ter da bo potrebno tudi po končani osemletki še ustvariti več možnosti za poklicno in enakovredno usmerjanje mladine. To so nedvomno znane stvari, a jih vseeno ilustrirajmo s podatki: v osnovni šoli se za poklice na učnih mestih ozkega profila zanima samo 2,4 % učencev (realne potrebe so 30 %), za poklice z izobraževanjem v poklicnih šolah se zanima 47 % (realna potreba 40

odstotkov), a za poklice z višjimi izobrazbami se zanima 50 % učencev (realna potreba 30 %).

Nedvomno številni podatki ne povedo vsega in so ubijajoči, a so vredni premisleka in so napotilo tistim, ki se ukvarjajo s planiranjem, z izgradnjo šolskega sistema itd. Predsednik združenja za poklicno usmerjanje tov. Ivan Oman pa je v zvezi z objektivnimi možnostmi otrok, ki se naj odločijo za srednješolsko šolanje, opozoril še na drugo znano dejstvo, da srednje šole niso dovoljno teritorialno razporejene po vsej Sloveniji. Pravi: »Velika ovira za učence na nerazvitih področjih je slaba materialna možnost za nadaljevanje šolanja na šolah druge stopnje. Nerazvita področja imajo namreč zelo malo šol druge stopnje. Ljubljansko področje ima na primer toliko kapacitet v srednjih šolah, da lahko te šole sprejmejo 87 % učencev, ki na tem območju končajo osnovnošolsko obveznost. Področja, kot so Pomurje, Dolenjska, Goriška in Zasavje pa imajo kapacitet na svojih srednjih šolah le za 13–20 % otrok.« In zaradi takšnega stanja predlaga, da bi morali povečati v večjih mestih kapacitete dijaških domov. To je nedvomno točno, v zadnjem času pa to še bolj zahteva novi položaj, ko bodo z novim šolskim letom prenehali popusti prevoza otrok v centre. Po izračunih bo moral učenec, ki se vozi na primer iz Grosupljeva v Ljubljano, plačati za vozno karto okoli 14.000 din. Ta podatek (v kolikor je točen) pa nas sili že sedaj, da pravočasno razmislimo tudi o prevozi in o vozačih, ker je tudi to celotno družbeno vprašanje.

Različni materialni pogoji se močno kažejo tudi pri izbiri vrste šolanja. Kakorkoli so podatki

utrujajoči in morda le enostranski, pa naj le navedemo zopet nekaj števil s tega posvetovanja, ki kažejo, da se za drugostopenjske šole ne odločajo dijaki vedno po svojih sposobnostih, temveč da tudi tu imajo pomembno mesto materialni pogoji. Objavljeni so namreč podatki ankete iz šolskega leta 1963/64. Anketa je bila republiška in ugotavlja naslednje: Od dobro situiranih, bistrih otrok namerava v gimnazijo 40 %, od slabše situiranih, bistrih otrok pa 10 %. Od dobro situiranih družin namerava na tehnične šole 22 %, od slabše situiranih družin pa le 13 %. In nasprotno: od slabše situiranih, bistrih otrok namerava v priučitev 14 %, a od dobro situiranih, bistrih otrok le 3 %; od slabše situiranih, bistrih otrok namerava v uk 25 %, od dobro situiranih pa le 8 %.

Do podobnih zaključkov pride, če prebiramo enako anketo iz lanskega šolskega leta. Samo nekaj podatkov iz ljubljanskega področja: od bistrih dobro situiranih otrok jih namerava v gimnazijo 67 %, od bistrih slabše situiranih otrok pa 31 %; od dobro situiranih, a umsko podpoprečnih jih namerava v gimnazijo 8 %, od enakih iz slabše situiranih družin pa le 0,4 %. In če te podatke beremo še naprej, je stanje glede priučitve podobno: od povprečnih dobro situiranih učencev jih namerava v priučitev 2 %, od povprečnih slabše situiranih učencev pa 13 %.

S tem pa nismo izčrpali vsega gradiva v zvezi z usmerjanjem otrok in mladine. Življenjska usoda otrok se namreč ne zaključuje z vpisom na srednje šole. Znano je, da je tu osip velik (računa se na okoli 30 %). Tudi pri tem osipu bi bilo koristno, da bi nam podatki anket nakazali, kje so družbeni vzroki za takšen osip, ali z

VOŠČILO

Vsem šolam in drugim vzgojnim ter izobraževalnim organizacijam želi mnogo delovnih uspehov v letu 1966 del. skupnost

SAVA FILMA

zavoda za šolski in poučni film
Ljubljana

drugimi besedami, v koliko je ta osip normalen in ali bi bilo potrebno, da se tudi tu kaj spremeni. Razpravljanje o tem bi morda tudi pripomoglo pri bolj-
šem usmerjanju in pri večji usklajenosti med interesimi, poklicnimi željami naše mladine in med družbenimi potrebami. Hkrati pa bi takšno razmišljanje osvetlilo, ali je ta osip tak, da dejansko ne napredujejo manj sposobni mladinci, ali pa so kje objektivni vzroki, da odpadajo tudi nadarjeni otroci, a otroci, ki nimajo dovolj materialnih pogojev, da bi razvili vse svoje sposobnosti.

Tudi ti podatki naj postanejo naše vodilo, ko sedaj razpravljam o trošenju in razporejanju sredstev v zvezi z novimi zakoni o financiranju vzgoje, varstva in izobraževanja. Uresničiti je namreč potrebno naše ustavno načelo, da nudimo vsem enake možnosti, zlasti otrokom in mladini — tu naj družba daje po sposobnostih.

AVDIO- VIZUALNI TEČAJ

ZAVOD ZA TEHNIČNO IZOBRAŽEVANJE LJUBLJANA razpisuje 45-urni intenzivni tečaj avdio-vizualnih sredstev. Tečaj bo v sobi 53, Sveta Ljubiške Tehnike, Lepi pot 6/1, Ljubljana, od 24. do 29. januarja 1966. Začetek tečaja 24. januarja ob 8. uri.

Stroški tečaja znašajo 16.500 din. Prijave sprejema Zavod, Lepi pot 6, tel. 22-270 do 17. januarja za kandidate, ki jih prijavlja delovna organizacija, naj prijava vsebuje sedeče podatke:

1. Ime in priimek prijavljenca,
2. Naslov in delovno mesto prijavljenca,
3. Izobrazba
4. Naslov organizacije, ki prijavlja kandidata, zavezno plačila,
5. Ali naj Zavod rezervira stanovanje.

Ob prijavi je nakazati tečajnino na tekoči račun Zavoda pri NB 505-603-84.

V Ljubljani je pred kratkim gostovalo prosvetno društvo »Lojze Košak« iz Kostanjevice na Krki z ljudsko igro »Miklova Zala«. Režiser igre — znani kostanjeviški prosvetni in kulturni delavec Lado Smrekar — je o tej uprizoritvi zapisal: »Naša predstava nima nobenih večjih umetniških pretenzij, saj zanje tudi ni skoraj nobenih možnosti, marveč smo skozi vse dolgo obdobje študija — pripravljali smo jo polnih osem mesecev in imeli nad sto vaj, kar znese pri tako velikem ansamblu na tisoče in tisoče delovnih ur — iskreno želimo, da bi to ljudsko, kmečko igro tudi zaigrali kar se da iskreno in pošteno kmečko, da bi bila živ odraz izvajalcev in okolja, v katerem ti izvajalci bivajo...« Ljubljanci so dali poštrevnovalnim kostanjeviškim prosvetnim delavcem polno priznanje: vse predstave »Miklova Zala« so bile že nekaj dni prej razprodane. (Na sliki Vera Planinc — Koljančičeva kot Miklova Zala v turški ječi.)

Šola, ki sem jo v centralni Švici spoznala, je tako imenovana primarna šola, obvezna osnovna šola s šestimi razredi. Sekundarna šola pa traja dve leti in torej odgovarja našemu 7. in 8. razredu osnovne šole. Obeta se podaljšanje šolske obveznosti na devet let. Šolska stavba je pred kratkim praznovala svojo 50-letnico, ki so jo otroci proslavili z velikim veseljem, kajti postregla jih je s pečenimi klobasami, hrustavimi kruhki in sadnim sokom, kolikor so ga mogli prenesti. Prvošolčku, ki prvič v življenju ob materini roki stopi v to mogočno in strogo stavbo, mora biti prav tesno pri srcu. A danes je mogoče živeti tu vse življenje brez zdravnik ali duhovnika, nikakor pa se normalni otrok ne more ogniti srečanju z učiteljem. Učitelj je in bo ostal najpomembnejša avtoriteta v otrokovem življenju.

Vendar napetost ob prvem srečanju s šolo in učiteljem kmalu popusti. Strogi šolski duh se je tudi iz švicarske šole izsillil in z njim vred grozeča palica, njuno mesto so zavzele sodobne pedagoške metode. V razredih vlada sproščenost in živahnost, a kljub temu sem opazila mnogo več discipline in reda, kot ga najdemo dandanes na Slovenskem. Šola ima velikansko ograjeno dvorišče, ki je asfaltirano. Tam se otroci v vsaki pavzi in ob vsakem vremenu sprostitjo, razgibajo in naučijo svežega zraka, da naslednjo uro lahko spet temeljito delajo. In delajo zares temeljito, vsi, učitelji in učenci.

Med učitelji srečujem večino mamske učiteljice in poročene učitelje. Polovica je moških, mlajših in starejših. Poročena učiteljica ima težaven položaj, kajti razredni pouk traja dopoldne in popoldne po dve do tri ure. Zato ob poroki zapusti šolo in ostane doma. Pri tem nima občutka, da je bilo njeno šolanje zaman. Samo po sebi se ji zdi umevno, da bo odslej svojo izobrazbo potrebovala pri vzgoji svojih otrok in ko bodo ti dorastli, se bo lahko spet vrnila v šolski razred. Seveda je to odhajanje mladih učiteljev iz poklica težak problem za šolske predstojnike. Tudi v Švici je pomanjkanje učiteljev kljub dobrim prejemkom vedno večje. Mladi ljudje si raje izberejo druge poklice, ki so manj naporni pa enako dobro plačani, zahteve po izobrazbi pa so tem manjše. Učiteljske traja pet let. Vsak učitelj popolnoma obvlada poleg nemščine tudi francosčino in bolj ali manj angleščino. Mislim, da je ta narod v svetu sploh edinstven vzor glede znanja tujih jezikov. Skoraj vsak človek zna vsaj en tuj jezik, mnogo pa jih govori tudi po več jezikov. Na marsikaterih delovnih mestih je znanje tujih jezikov pogoj, tako v pisarnah, turističnih podjetjih in v trgovinah.

Obvezno šolanje je brezplačno v popolnem pomenu besede. Otroci dobe v šoli knjige na posodo, zvezke, risalni papir, bar-

ve, peresa, svinčnike in ves mate-
olajšava, zlasti za številne družine, ki tu niso nobena redkost, rjal za ročna dela. To je velika Kamejšte študiranje otrok pa precej stane in mnogi starši zato že zgodaj začno vlagati denarne prihranke na hranilne knjižice svojih otrok. Nadarjenim dijakom je študij olajšan s štipendijami.

Pouk se prične zjutraj ob 8. uri in traja do 10. ali 11. ure. Popoldanski pouk pa traja od 14. do 16. ure, v višjih razredih do 17. ure. V četrtek in soboto popoldne pouka ni. Spominjam se svojih utrujenih kolegic, ko smo se po štirih ali petih urah pouka zbirale v zbornici, čisto na koncu svojih energij. Vendar smo bile zadovoljne, da imamo pred seboj še prosto popoldne, ko smo lahko opravile tisoč drobnih opravil za svojo družino, napisale priprave za naslednji dan in korigirale kup zvezkov. Tukajšnja učiteljica mi je dejala, da je z deljenim poukom zelo zadovoljna. Nikdar ni toliko utrujena, kot bi bila pri strnjem pouku po štirih ali petih urah. Popoldanski predlek je tudi otrokom oddih. Pri pouku sodelujejo bolj intenzivno in so manj utrujeni. Domače naloge so zaradi te razporeditve pouka res minimalne. Tudi v otroškem vrtcu so predšolski otroci dopoldne in popoldne po dve uri, saj ima tu predvsem vzgojno nalogo, ne pa varstvene kot pri nas. Prisostvo-

vala sem intenzivnemu delu vse odlično zaposliti po skupinah. vzgojiteljice, ki je sama skrbela za skupino 40 otrok in znala prav Naloga otroškega vrtca je, pripraviti predšolskega otroka na organizirano in disciplinirano delo v šoli in na življenje v kolektivu. Obiskovanje vrtca je brezplačno. Za otroke obeh zaposlenih staršev pa so tu interni vrtci, kjer so otroci popolnoma oskrbovani in jih starši imajo doma le preko proste sobote in nedelje. Oskrbovalnine so zelo drage, tako da se zaposlitev matere z otroki skoraj ne izplača.

Najbolj presenetli tuja, ki se prvič v življenju znajde v razredu švicarske obvezne šole, da govore otroci in učitelj pri pouku v dialektu, ki ga imenujejo »schwyzler — dütsch«, švicarsko nemščino. Naj povem, da je dialekt Nemcu, ki ga prvič sliši, skoraj povsem nerazumljiv, kaj šele Slovincu. In vsak kanton ima svoje narečje, večkrat tudi po več narečjih. Čimbolj hribovit je predel, tembolj zapleten je jezik ljudi, ki jih je civilizacija najkasneje obiskala. Na svoj dialekt so patriotsko ponosni, kot na svojo zastavo, na svojo lepo deželo in na velike humaniste, ki jih je dala svetu. V šoli računajo in pišejo seveda v knjižni nemščini, berejo pa večših tudi tekste v domačem dialektu, v katerem tudi pojo in deklamirajo priščne otroške pesmi.

Skice iz švicarske šole

Skrb za strokovno delo naših muzejev

Za muzejsko dejavnost v Sloveniji je značilno dvojje: razvila se je razmeroma pozno, pravzaprav šele v zadnjih petnajstih letih, razvila pa se je s tolikšnim zagonom kot v nobeni drugi evropski deželi. Težnja po ustanovitvi muzeja se je pojavila in se še pojavlja skoraj v vsakem večjem središču. Prav ta težnja pa kaže osnovni muzejski pomen: vsak večji kraj bi želel ohraniti dokumente kulturne preteklosti na območju, ki ga zastopa.

Na seminarju, ki ga je v dneh 16. in 17. decembra priredilo v Ljubljani Društvo muzealcev Slovenije za muzejske delavce iz vseh krajev republike, so strokovnjaki, ki se posebej ukvarjajo s problematiko muzejev, ponovno poudarjali: muzeji so kot edini čuvarki kulturnih vrednot ustanovljeni z namenom, da zbirajo, hranijo, proučujejo in razstavljajo gradivo, ki nam omogoča spoznavati preteklost. Brez poznavanja preteklosti, pa ni mogoče ocenjevati sedanjosti. In če v nekaterih krajih Slovenije še danes ni razumevanja za muzej in za njegove potrebe, je to zato, ker vodilni in odločujoči ljudje ne poznajo muzejskih nalog in ne presodijo, da bodo znanosti hvalni za vsak predmet, ki ga je muzej rešil propada, in za vsak podatek, ki bi se bil brez dvoma pozabil, če bi zanj ne poskrbel muzej.

Najočitnejši dokaz za to je delo muzejev in oddelkov ljudske revolucije. Kaj vse so zbrali ti muzeji, kar moremo danes pokazati kot dokaz grozot, ki jih je prizadejal okupator, in kot dokaz junštva in zavesti našega naroda. Naj si prosvetni delavec v šoli še toliko prizadeva živo in nazorno opisati obdobje ali dogodek v zgodovini NOB, nikoli ne bo prepričljivejši od predmeta, recimo od preluknjane koga, kjer so bili ustreljeni talci in ki ga danes lahko vidimo v muzeju. Res je obdobje ljudske revolucije najbolj neposredno za nami in res je, da smo to obdobje spremljali zavestneje, kot so n. pr. naši predniki spremljali leto 1848 ali katerikoli drug čas v zgodovini. Toda predstavljamo si, da bi že pred sto, dvesto ali več leti delovali muzeji v takem številu in obsegu kot danes. Kaj vse bi mi lahko videli in vedeli, kar nam bo za vselej ostalo nepojasnjeno! S čim bi se lahko ponasili, kar se je uničilo in porazgubilo. Skratka, lahko bi se vzporejali za muzeji drugih evropskih dežel, kjer je bilo muzejstvo razvito vsaj stoletje pred nami. Koliko gradiva za prikaz življenja v preteklosti muzejem manjka, vedo najbolje muzejski delavci.

Danes, ko je potreba po muzejih zadostno utemeljena in njih naloga točno opredeljena, pa stoji muzejski delavec pred celo vrsto neresenih problemov. Ni namreč dovolj, da se nekje odločijo imeti muzej, muzej rabi namreč primerne prostore, rabi zadostna finančna sredstva in imeti mora tudi strokovno usposobljene delovne moči. Samo in edino pod temi pogoji bo muzej lahko deloval tako, kot to pred-

pisuje muzejski zakon in kot to zahteva sodobna muzeologija.

Skrb za prostore in potrebna sredstva naj bi ne padla v celoti na rame muzejskega vodje; pri reševanju teh vprašanj bi nujno morali pomagati organi, ki so se odločili za muzej oziroma pristali na njegovo ustanovitev. Muzejski delavci so predvsem poklicani in odgovorni za strokovno delo muzeja oziroma določenega oddelka. Ta naloga je tako obsežna in tako zahtevna, da si izvenmuzejski, tudi kulturni ali prosvetni delavci le težko predstavljajo.

Zadnji, že omenjeni seminar muzealcev je obravnaval muzejsko dokumentacijo, to se pravi eno od prvih faz dela, ki je povezana z zbiranjem muzejskih predmetov, medtem ko so podobni seminarji v zadnjih letih obravnavali inventarizacijo in vzdrževanje muzejskih predmetov. Za prihodnje posvetovanje so muzealci določili temo: muzejske razstave.

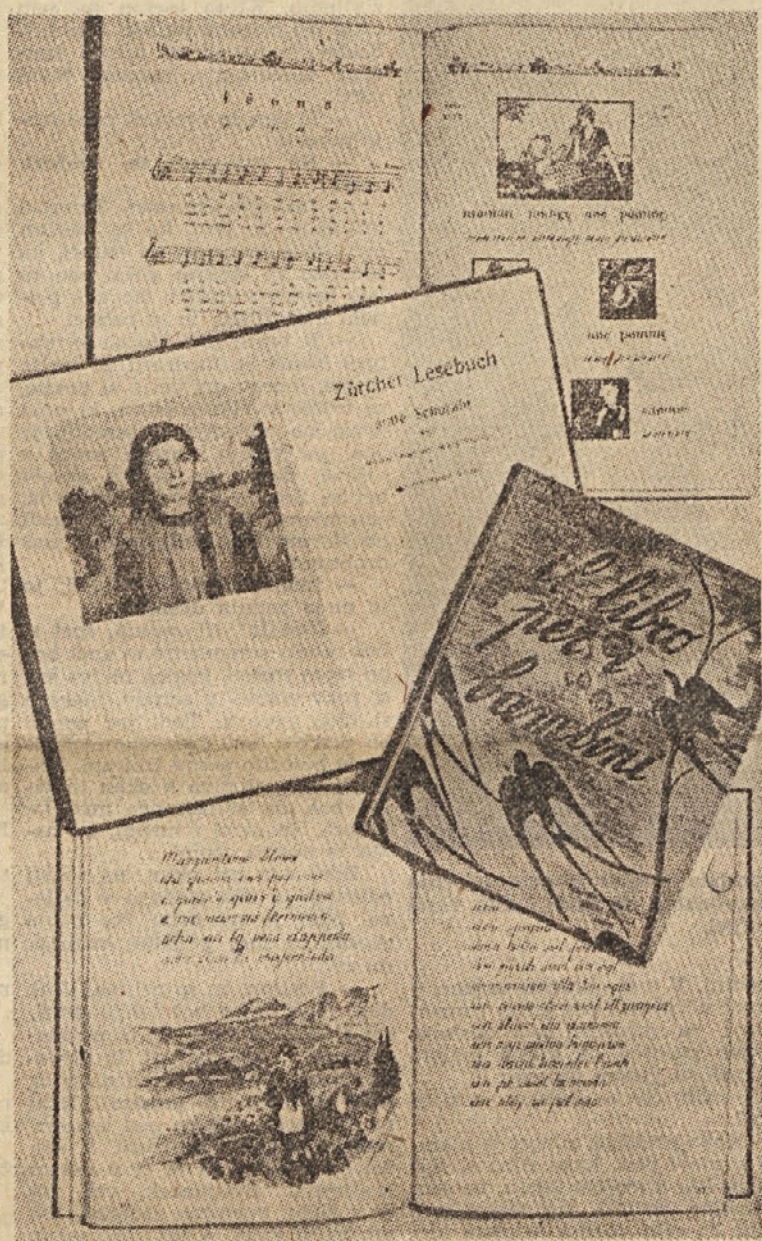
Dobro pripravljena muzejska razstava je lahko ena od najso- dobnostnih oblik ljudsko-prosvetnega in izobraževalnega dela. Ker

je nazorna, je tudi privlačna in ker je prepričljiva, je učinkovita. Muzeji si prizadevajo to svojo nalogo čim boljše reševati. Pripravljajo razstave z aktualnimi temami, jih izpopolnjujejo in me- njavajo, muzeji iščejo novih oblik, kot so predavanja ob raz- stavi, vodstva, spremljanje s fil- mi ali magnetofonskimi posnetki. Predlagajo šolske učne ure v mu- zejih in so pripravljeni priti na- proti z občasnimi potujočimi raz- stavami. Res je ta dopolnilna mu- zejska dejavnost šele na svojih začetkih, toda z obojestranskim razumevanjem, to se pravi tudi z razumevanjem vseh, ki so jim muzejske razstave namenjene, smemo upati in pričakovati, da se bodo muzeji uveljavili kot pri- ljubljene, nepogrešljive prosvet- ne, kulturne in znanstvene usta- nove.

F. S.

Pismo uredništvu:

Kako je z našimi mladimi tovariši

Švicarska čitanka, prirejena v štirih nacionalnih jezikih: nemščini, francoščini, italijanščini in romanščini

Zanimalo me je delo 1. razreda takoj ob začetku šolskega leta. Nobene pripravljane dobe, kot jo imamo pri nas. Otroci so dobili namesto čitankе platnice za zvezek, ki je bil še brez listov, a z lepimi travkami v hrbišču. Učiteljica je prilepila še prvi dan pouka vsakemu otroku v zvezek list, na katerem je pisalo: Juhu, mi se učimo branja. Doma so morali učenci to »brati«. Ze naslednji dan so dobili v zvezek nov list z risbami otrok in njihovimi imeni. Vedno se je med imeni ponavljala beseda »und«. Spet so v šoli in doma va- dilne si zapomnili besedno sli- dino »und«. S tem prvim uvodom je bilo otroku jasno, kaj je branje. Sledili sta črki I, M, nato list s črko A itd. Večkrat sta bili hkrati obravnavani dve črki. V enem sestavku n. pr. črke D, C, B in poleg teh glasov tudi gla- sova SCH in CH. Branje je pre- senetljivo hitro napredovalo. Uči- teljica je sama narisala in na- pisala vsak nov list v enem izvo- du, ki ga je potem s kopirnim aparatom razmnožila. Vsak nov list v zvezku je bil sprejet z ve- likim zanimanjem. Veselje do- branja se je stopnjevalo. Skrbno so spajali zloge v besede in ni- kdar nisem opazila sekancja besed.

Vse leto sem opazovala, da je šolsko delo zelo intenzivno napredovalo, z večjim tempom, kot ga poznamo pri nas. Od ot- rok je učiteljica precej zahtevala in vendar ni nihče ob koncu leta zaostal, le en učenec je pre- stopil v pomožno šolo. Take pri- mere obravnava tu šolska psiho- loška služba.

Učiteljeve dnevne priprave za pouk so kratke. Zanje je v rabi podoben dnevnik, kot pri nas v razredih s predmetnim poukom. Vanj vpisujejo učitelji učni smot- ter posamezne učne ure; podrob- nejše priprave o učnih metodah, sredstvih, o vzgojnih smotirih uč- ne ure itd. pa tu ne zahtevajo od učiteljev. Torej mnogo več za- upanja v prizadevanje in zane- sljivost učitelja, kot ga je dele- žijo slovenski učitelji. Šolski in- spektor pride v razred enkrat let- no, mlajše učne moči obišče več- sihi šolski rektor.

Rektor ima svoje administra- tivne pisarne izven šole in pod ta rektorat spadajo vse primarne šole mesta, ki jih je deset, in tu- di otroški vrtci. Razumljivo, da je zaradi nekaj tisoč šolarjev de- lo rektorata zelo racionalno in odlično organizirano. Rektorat skrbi tudi za organizacijo polet- nih počitniških kolonij. Ze dva meseca pred koncem šolskega le- ta morajo učitelji sporočiti rekt- oratu števila učencev, ki bodo prestopili v višje razrede. Dolo- čeni učitelji nato izven šole in po- sebno šolske založbe oskrbujejo in razde- lijo v počitnicah več brezplačni učni material po šolah, tako da je ob začetku šolskega leta vse pripravljeno na nemoten pouk. Cakanja na nove šolske knjige tukaj sploh ne poznajo. Rektor primarnih šol je zelo avtorita- tivna osebnost. Za telefonske ali osebne razgovore s strankami je na rektoratu določena le ena ura dnevno. V šolski zgradbi stanuje šolski sluga, ki je v svoji snažni delovni halji ves dan prizadevno zaposlen.

Roditeljski sestanek je bil v dveh letih le eden in to pred vstopom v šolo. Vsako tromesečje pa prinesejo otroci iz šole brošuro z obvestili in vzgojnimi članki za starše.

Starši so pismeno obveščeni s posebnim četrtletnim spričeval- om otroka, kjer so označene ocene in pismene pripombe učitelja o event. učnih problemih. Ob koncu šolskega leta pa dobi učenec uradno spričevalo v knji- žici, ki je v rabi vsa šolska leta v primarni in sekundarni šoli ter jo odrasel človek uporablja v živ- ljenju kot uradni dokument o izobrazbi.

Naj še o spričevalu povem ne- kaj podrobneje, saj bi ga lahko imenovala tipično švicarskega. Iz njega se namreč takoj razvidni vzgojni cilji družbe in šole. Prva ocena v njem je ocena pridnos- ti, druga je ocena vedenja in tretja je ocena iz rednosti in snažnosti učenca. Sele zdaj pride ocene iz jezika (ustno, pis- menno, branje), računstva (ustno, pisмено le v viš. razredih) itd. Za ocenjevanje znanja se tu u- porablja ocene od 1 do 6 (ocene 1, 2, 3, so slabe, ocena 4 je zado- voljivo, 5 je dobro in 6 je prav dobro). Učenec pa lahko prestopi v naslednji razred le, če znaša povprečna ocena iz jezika in rač- unstva (v sekundarni šoli tudi francoščine) na manj 3,5. Vse ostale ocene, n. pr. zgodovina, zemljepis, geometrija, biologija itd. ne vplivajo na to, ali naj učenec izdela razred ali ne.

Namen takega ocenjevanja je jasen. Vsak človek mora dobro obvladati jezik in znati računati,

ko zapusti obvezno šolo. Znanje mora biti zafes solidno, to lahko sklepam iz zelo strogega ocenje- valnega kriterija. Ze učenca dru- gega razreda n. pr. stane vsaka napaka kar celo oceno in do enojke ni daleč, čeprav izgleda dlje, kot pri naših ocenah. Stro- gost pri ocenjevanju ima v niž- jih razredih predvsem vzgojni pomen. Površno delo je največji sovražnik tako priznane švica- rke kvalitete in jo takoj ob vsto- pu otroka v šolo začno temeljito preganjati. Tudi napaka iz po- vršnosti, ki jo otrok takoj sam popravi, je že napaka. Opažam, da je ne samo storilnost delavca, pač pa že storilnost učenca osnov- ne šole pri nas precej nižja, kot v Švici.

Na drugi strani pa je delo učitelja tu manj obsežno, pa za- to zelo kvalitetno. Prisostvovala sem šolskim uram, ki so bile kljub zelo kratkim pripravam za- rez vzorne. Učitelj ni obreme- njen z nikakim političnim delom in ne pozna naših dolgotrajnih sestankov in konferenc. Uradna učiteljska konferenca je le en- krat v šolskem letu. Ne le učiteljski, pač pa za vsak poklic velja tu zlato pravilo, da lahko človek zares temeljito in kvalitetno op- ravlja delo le na enem področju, če ni seveda genij.

Švicarska šola se je iz Pestalozzijevih časov zelo spremenila. Sodobna je, po materialni in du- hovni plati. Njena načela so ja- sna in njeni uspehi veliki. Vzgoja narod, ki je po svoji vestnosti, marljivosti in zanesljivosti znan po vsem svetu, čeprav je tako majhen.

Marija Omahen

Reforma gimnazije

...Odnos do reforme srednjega in visokega šolstva je prav tako dvojen: odnos do reformnih načel kot ene miselne možnosti reforme na eni strani, odnos do realnosti, ki se povezuje s temi načeli, na drugi strani. Srednja šola je z dosedanjimi reformnimi posegi postala mnogo bolj »prak- tična«: gimnazija s svojo pretež- no teoretsko usmeritvijo je bila družbeno devalvirana; v manj razvitih področjih države so ohranjali gimnazije kot najcenej- še srednje šole, povsod drugod so jih spodrivale tehnične, ekonom- ske in strokovne šole. Nekaj časa je bila uveljavljena negativna se- lekcija: odlični in prav dobri iz osnovnih šol so mogli na tehnične in druge šole, dobrim in zadost- nim šola odprta samo vrata gimnazij. Klasičnih gimnazij v Sloveniji ni več, če ne štejemo latinskih paralelk (brez grščine) v Ljubljani. Namesto gimnazij kot morda (?) preveč teoretskih šol imamo zdaj gimnazije, ki

veljajo za defektne, ker nimajo »zaključnega profila«. Vztrajno se širijo glasovi, da bi bilo treba v nadaljnjem gimnazije še bolj omejit.

Nova reforma, prva, ki je pre- računana na dolgo dobo uveljav- ljanja, predvideva dveletno poli- tehnično šolo, ki bi se nadalje- vala z dvoletno gimnazijo, ali z drugimi besedami, gimnazija bi bila skrčena na obseg nekdanjega (predmarčnega) liceja. Glasovi v obrambo edine teoretsko usmer- jene srednje šole prihajajo tudi z univerze; s tribune prosvetno- kulturnega zbora zvezne skupšči- ne sta razvila identične misli dva predstavnika fizikalne znanosti: oba sta se zavzela za kultiviranje teoretskega mišljenja in fantazi- je, priporočila kot pripravo na študij fizike čim več književnosti in jezikov, ker matematike in fizike lahko študenta nauči uni- verza. Noben predstavnik univer- ze temu ni nasprotoval, pač pa so vsi na svoj način nadalje razvijali osnovne misli obeh fizikov. To dokazuje, kako zelo je šolstvo

integralna celota. Hkrati s tem pa nam kaže, kako prav je, da diskusija o reformi srednje stop- nje šolstva še ni končana. Pro- učitve terja model sam....

(Božidar Debenjak, »Tribuna«, 15. dec. 1965)

Učenje s stroji

...Če se po tem ovinku po- vrnemo k osnovni temi, bi se mi zdelo pametno zapisati, da vpra- šanje uvajanja tehnoloških pri- pomočkov v pouk najbrž ne ob- staja v nobenem ali-ali. Po mo- jem mnenju naj bi se raje gla- silo: do kolikšne mere je pamet- no dopustiti, da stroji nadomeste učitelja? In še določeneje: do ko- likšne mere — na kateri šolski in s tem tudi starostni stopnji — naj človek namesto s človekom, komunicira s strojem. »Nič no- vega pod soncem,« se mi zdi, se ponavlja tudi v tem primeru. Mislim na to, da se je to isto vprašanje stvarno postavljalo ob uvajanju knjig kot učnih pripo- močkov. Niso se pokazale kot ne- koristne. V določenem starost- nem — in s tem tudi učnem ob- dobjju — so nesporno močnejši učitelj kot neposredna govorica človeka. Toda nikomur ne pade na misel, da bi rekel, da lahko eliminirajo učitelja, vzgojitelje in sploh celo množico drugih vi- rov, ki iz človeka naredo — člo- veka. Poti in načinov je veliko, zakaj naj bi eden od njih ne bil tudi — novi tehnološki pripo- močki. Hudo bi bilo samo, če bi posnemali tisto negativno, kar smo poskušali nakazati. Trdo- vratne, ki mislijo, da je samo že preizkušeno lahko dobro. Ekstra- vagantne, ki mislijo, da je dobro samo novo, s starim pa lahko po- metemo, ali tiste, ki novo po na- čelu odklanjajo, in one, ki bi eventualno tudi pri nas — če ne zdaj, pa kdaj v bodočnosti, ko se bo mogoče industrija bolj razvila — poskušali na račun šolstva in vzgoje prodati vse, kar zmorejo proizvesti.

Za konec še samo: uvajanje tehnoloških pripomočkov ni iz- ključno vprašanje pedagogov in sploh ne šolstva. To je tudi vpra- šanje razvitosti industrije — kaj smo v tem pogledu sposobni pro- izvesti, kaj samostojno, kaj even- tualno po licencah, kaj smo spo- sobni uvoziti in kaj bi se ob naši majhnosti tudi zares pokazalo cenejše. Torej bi se mi zdela za začetek pametno, da se povežejo vsa področja, ki pri tem morajo sodelovati — proizvodnja, organi oblasti kot naročniki (brez tega ni nič) in pedagogi. Delež sled- njih vidim le v tem, da morajo prevzeti skrb in odgovornost, da se takšni pripomočki uvajajo na pedagoško pravilen — ali vsaj ne škodljiv način. In da prenapete- žem — ne vem, če jih pri nas sploh imamo v tej smeri — po- vedo, da ni računati, da bi »com- puterji« lahko vzgojili človeka.

(Helena Puhar, »Naši razgledi«, 11. dec. 1965)

LJUBLJANA, Mestni trg 24

trg. izvozno podjetje za domačo in umetno obrt

čestita k novemu letu 1966 vsem delovnim ljudem Jugosla- vije ter jim želi še mnogo delovnih uspehov.

V svojih poslovalnicah:

● CANKARJEVA CESTA, TITOVA CESTA, GO- SPOVSKA CESTA, MESTNI TRG, »LECTA- RIJA«, »NA TRGU«

je potrošnikom na razpolago bogat asortiman izdelkov do- mače in umetne obrti, igrač in galanterije

RAZPISNA KOMISIJA

VZGOJNEGA ZAVODA JANEZA LEVCA

LJUBLJANA, KARLOVSKA 18

razpisuje delovno mesto

- DIREKTORJA

Pogoji:

- višja ali visoka izobrazba za učitelja posebne osnovne šole za duševno nerazvite otroke,
- vsaj 10 let prakse na teh šolah,
- organizacijske sposobnosti.

Ponudbe z življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite do 25. januarja 1966 razpisni komisiji Vzgojnega za- voda Janeza Levca, Ljubljana, Karlovska 18.

Ljubljana Transport

vabi šolske ustanove, da obiščejo po posebni, znižani cenli Drsalno revijo v Celovcu. Obenem si bodo obiskovalci ogledali Celovec in Gospo sveto — cena iz Ljubljane za šole (osnovne, srednje in visoke) samo 5.500 dinarjev.

Prijave sprejemajo do 20. januarja Turistični biroji v Trdinovi ulici 3, telefon 310 933, Senrvizija 51 976, Kamniku, Vrhniki, Jesenicah, Slovenjem gradu, Crni in Ravnah.

Na željo vam tudi pripravimo posebne programe za ostale izlete, nudimo avtobuse po nizkih cenah, rezerviramo tople obroke in nudimo ostale turistične usluge. Tudi šolskim vodstvom nudimo poseben popust pri organizaciji izletov doma in v inozemstvo.

Se priporočamo za vaš cenjeni obisk v naših birojih,

Drago Kumer:

Silvester in Novoletček

(NOVOLETNA PRAVLJICA)

Stanujem v eni sami sobi, visoko pod vrhom stanovanjskega bloka. Ko sem prišel v kraj, stanovanja sploh nisem imel. Prenosil sem po gostilnah, pri dobrih ljudeh, včasih pa kar v razredu.

V spominu mi je večer, ko se sprehajam po razredu in kadim cigareto. Luč je brlela pod stropom in jaz se za trenutek ustavim pri oknu. Zunaj je rezal mraz, a gledam ne čutim. Gledam, gledam v jasno nebo in sanjam... Mnogo zvezd je bilo tisti večer na nebu, jaz pa korakam po poti življenja. Dolga in kriva je bila ta pot, a nekje globoko v meni tako lepa, jasna in svetla, da se je obraz, naslonjen na šipo, raznežil in jaz sem sam sebi govoril.

— Boštjan, toplo ti je tukaj v razredu, toplo in prijetno. Zunaj pa je sveti večer in pred mnogimi leti je Kristus privekal na svet. Položili so ga v jasli, v slamo in kralji so prišli se mu klanjati. Milijoni dva tisoč let po tem dogodku molijo Krista in oči so uprte v nebo. Zakaj zgoraj je prestol, na njem sedi Kristus in blagoslovlja nevedne ljudi.

Jaz pa sem Antikrist, rojen v baraki rudarski. Položila me je mati med gručo otrok, med brate in sestre, ki so ležali na slamu. In ni bilo kraljev, ki bi gledali čudež, prišli so sosedje in se zjokali ob nenadnem čudežu.

— Spet nepotrebnost usta, ki bodo zahtevala kruh, knap pa tako malo zaslužil. O, mi trapasti proletarij!...

Nikogar ni, vsi moji gnijo v zemlji, jaz pa zrem v nebo in štejem zvezde in pri srcu mi je nepopisno toplo. Morda zaradi tega, ker ni več vojne, ker sem vajen pekla in je zdaj nad mano to zvezdno nebo. Ljudje pa se sprehajajo v tem mrazu, zavijajo v plašče in doma jih čaka pogrnjena miza.

— Boštjan, zakaj se nisi poročil?

Da, zakaj sem tako sam, ko pa je na svetu toliko samic! Morda sem o tem premalo razmišljal in da me je čas prehitel. Preklete, saj ne lenarim! Mnogo je tukaj odgovorov, a nobeden ni pravi. O tem zdaj pač ne bom dosti razmišljal. Saj so še dnevi, še so tu leta pred mano in nekoč ujamem trenutek, ujamem družico in skupaj bova spleta si gnezdo. O, to bo lepo!

Prav zdaj pa se v okno zažene, toliko da šipa prestrže udarec, potem zgrabim ročaj, odprem okno in v razred prifrlo vrabček, ves premražen in str. A toplota ga hitro ogreje, skoči na tla, na mizo, skaklja po klopih, dokler se ne ustavi pri meni. Dvigne glavo in izkljunčka:

— Civ čiv, Boštjan, si še živ?

In usta se mi sama raznežijo, srce se samo nasmeje. Vrabčka dvignem v dlan in mu nasujem drobtinice.

— Živ žav, živ žav, še dolgo boš zdrav!

In zazdalo se mi je, da sem našel prijatelja, da nisem več tako sam. Sklenil sem, da vrabčka naučim govoriti, da ga naučim vsaj nekaj osnovnih besed. A tokrat ni utegnil. Moral je spet v širo prostran. Odprem okno in ptiček, moj ljubi vrabček, je odprhal v neznano...

Te sanje so se še večkrat ponovile, dokler nisem dobil do vrabcev neko posebno spoštovanje in niti štutil nisem, da bo spet prišel čas, ko bo vrabec moj edini prijatelj.

Minila so leta in življenje se je močno spremenilo. Ker sem bil nekakšni partizan, so mi dali v kolektivno prvo besedo, celo stolček so mi ponudili. Pa sem se raje zavzel za učiteljev materialni položaj. K standardu spada tudi stanovanje. Na komuni sem to vse češče poudarjal. Rekli so mi že, da sem tečen, da so mi morda živci popustili. Jaz pa vseeno nisem odnehal. Po nešteti diskusijah so mi priznali in dali v zapisnik:

— En nov učiteljski blok!

Zgradili smo ga. Tudi jaz sem prispeval nekaj udarniških ur. Vsi so se čudili.

— Boštjan, bodi pameten, ne pretiravaj, zadaj smo mi, mladi! Nisem jih ubogal. Morda so bili premalo aktivni. Ne vem. Vem samo to, da sem bedel nešteto noči in računal, računal... Premalo je bilo sredstev, še bo treba naših rok, mojih rok, ki so se združili s pametjo in so v danem trenutku eno. Delo je vidno napredovalo, moji stanovski tovariši pa so me venomer spraševali:

— Boštjan, koliko bo družinskih stanovanj?

Nisem takoj odgovoril, zakaj sram me je bilo moje zahteve. Pa saj to ni bila zahteva, bila je le pobožna želja: imeti stanovanje, pa čeprav si sam, čeprav ni- maš družine. Kdo ve, zakaj si nisi družine ustvaril. Življenje

učiteljevo je tako čudno, vse preveč pogojeno s čustvi, da bi mogel izreči eno samo zahtevo.

— Dajte tudi meni človeku spodobno stanovanje!

Ne, kaj takega nisem mogel izreči, še posebej zato, ker sem bil sam, neporočen, brez družine, brez jasne bodočnosti v sebi. Stanovanjski blok je bil nared in zdaj se je bilo treba le še vseliti. Zahtev je bilo preveč in na šoli smo ustanovili za to posebno komisijo. In kdo naj bo predsednik? Tovariš Boštjan! Vnela se je pravcata bitka na Kosovem polju. O, tudi med najboljšimi prijatelji so hkrati splahnela vsa čustva, vsako spoštovanje.

— Meni to stanovanje, sicer takoj odpovem službo in pojdem v industrijo! Jaz sem borec, prislužil sem si odlikovanje, mene ne morete kar tako enostavno odločiti! Midva sva kot zakonski par tukaj že polnih petnajst let in imava pravico do družinskega stanovanja!

Zato sem klonil in rekel:

— Meni samo garsonjero!

Vmešal se je upravni odbor in svet šole. Oba hkrati sta poudarjala moje osebne zasluge, in kar je bilo najvažnejše, na obzoru se je videvalo novo mesto ravnatelja. In res. Prav v tem usodnem trenutku je dal naš bivši ravnatelj ostavko. Rekli so, da ga duši in da mu naš zrak ne prija. Bila je posredi še diagnoza specialista, poslovlil se je in izginil čez noč. Mi pa smo ostali brez ravnatelja. Upravni odbor, svet šole sta znova pritisnila:

— Boštjan, ti si organizator, ti si govornik, imaš plemenito srce in malo zahtev, postani ravnatelj!

— Že, ali jaz sem slab pedagog!

— Kdo to pravi? Ti imaš staro šolo, predvojno, v tebi vidimo edino rešitev in žrtev slučaja!

— Žrtev slučaja?

— No, mi vsi smo tvoji, ti boš naš najvišji, izvoljeni, ti boš naš kralj na Betajnovem!

Jaz pa sem hotel garsonjero in nič več. Ravnateljstvo pa je bilo potrjeno in naši so rekli:

— Ti vendar nekaj predstavljaš! Miši in v luknje poskrivajo, ti pa si medved!

Sprejel sem in tri leta kar dobro kmaril. Pedagogika mi v tem smislu zares ni delala težav, težave pa sem imel s stanovanjem. Tri sobe, sprejemnica, niša in še in še. Vse to je bilo treba opremiti, jaz pa sem bil sam. Odrkel sem se slehernemu užitku, samo da sem na obroke postavljaj v sobe fotelje, mize, omare in na policike zlagal knjige.

Prav v treh letih pa se mi je iztekla delovna doba in izšel je zakon, da je honorarno delo odpravljen. Ker pa je človek le toliko časa zanimiv, dokler dela, so mi previdno sporočili:

— Boštjan, stanovanje boš moral izprazniti! Prišel je novi ravnatelj, ki ima družino; ti pa si sam. Saj razumeš našo zahtevo?

— Dajte mi vsaj garsonjero. Toliko, da ostanem v učiteljskem bloku!

— Nemogoče. Tja smo dali Mojco, študentko matematike. Sam veš, da je matematika rak rana že celih deset let. Po končanem študiju pride na našo šolo. V programskem učenu pa ima matematika najuglednejše mesto!

— Prav, potem pač ostanem na cesti...

— Ah, ne. Sam veš, da živimo odslej z našo fabrikovo v najtesnejšem prijateljstvu. V rdečem bloku je podstrešna sobica prazna. Ti si vedno razumel težave, v katere zapadajo prosvetarji, zato upamo, da nam ne boš delal preglavice. Izvolili smo te za častnega člana našega kolektiva. Prišel boš, kadar te bomo povabili. Tvojih zaslug za naš zavod ni moč pozabiti. Boštjan, pretehtaj naše besede!

Lani se je zgodilo. Ne vem zakaj sem tako dolgo odlašal s preselitvijo, človek pač ni uravnoteženo bitje, ne vedno. Morda se mi je stozilo po soncu, ki sem ga občudoval in užival skozi okna mojega družinskega stanovanja. Ne vem, nekeje v notranjosti se mi je ta selitev upirala. Pa so prišli izselitveni organi, ki imajo ključke, ki odprejo še tako tajinstvena vrata. Prišli so, ko me ni bilo doma, ko sem bil na obisku v Ljubljani, in zrinili pohištvo na cesto.

— Prisilna selitev? so se spraševali občani.

— Koga pa selijo?

— Spet kakšnega pijanca!

Bilo je prav na silvestrov večer. Pridem, odklepan, pa mi ni bilo treba odkleniti. Vrata so se kar sama odprla in med podboji me je pričakal novi ravnatelj.

— O, Boštjan, dober večer!

Jaz gledam, poslušam, zdelo se mi je, da popuščam razum. Potlej pa sem le prišel k sebi, ovedel sem se in vprašal:

— Kaj pa se je zgodilo?

Nič. Malenkostna preselitev. Saj veš, kje boš našel svoje stvari, v tovarniškem bloku, rdečem bloku, peto nadstropje, številka trinaest.

— Kaj govoriš?

— Oprosti, na silvestrovanje moram. Saj nas razumeš, mladi smo še, pa radi divjamo. Na, Boštjan, srečno v prihodnjem letu. No, stegni roko. Kaj tako boljši? Boštjan!

Počasi sem stopal po cesti, kakor nekoč, ko so me gnali žandarji. Le s toplojšo milino, z glasnim očitkom v srcu:

— Boštjan, pa bi si družino ustvaril!

In prav zdaj se je prignal občutek, kakor da stopa Marta ob meni, kakor da sva roditelja desetim mladičem. Prav v tem pa sem telo krepko poravnal in sam sebi očitaj:

— Boštjan, saj nisi šleval! Kam bi z ženo, otroki? Tako pa si sam in bodi srečen, da je temu tako, včasih pa je le sreča v nesreči...

Počasi, korak za korakom sem stopal proti rdečemu bloku. In v vsakem koraku premišljal:

— Čemu ravno rdeči blok?

Tu je tudi fabrika stisnila vse najponižnejše, morda nekoč prav tako v nečem priznane. Dve sobici in deset življenj, ena sobica pet fabriških upokojencev. Prav v tem sem zaznal, da so meni odmerili prav lepo stanovanje, če pomislim, da poseduje eno sobo ena sama oseba, s pohištvo komfortnega stanovanja.

Na vsaki stopnički sem za trenutek obstal, prislunil živčavo po sobah. Spomnil sem se svoje

sredini. V moj obraz se zažene, v dlani krvaveče, pod strop rumenkasti, na skrušeni peči obstane, drgne peruto ob mrzlo toploto in nekam glasno izkljunčka:

— Civ čiv — Boštjan — si še živ?

Kako prešerna silnost je planila v moje prsi, kako silno so zaplale žile v mojem telesu, ko sem nenadno začutil, da nisem več sam, da sem vendar nekomu prijatelj. Zaprl sem okno, počasi, korakoma sem stopal v smeri peči, ves sem drhtel, čustva so vsa trepetala. Ujel sem to rjavo gmoto na dlan in pritisnil na zmrzzel obraz. In prišlo mi je na misel, da povprašam to bitje po načinu življenja, zakaj nekje je najina usoda enaka.

— Vrabček moj, pogledj v moje

Prešernova družba je pravkar razposlala svojim članom letošnjo zbirko knjig in nekaj umetniških reprodukcij; na sliki: Ferdo Vesel

— Prijatelj!

— Boštjan, saj nisi šleval! Kam bi z ženo, otroki? Tako pa si sam in bodi srečen, da je temu tako, včasih pa je le sreča v nesreči...

Počasi, korak za korakom sem stopal proti rdečemu bloku. In v vsakem koraku premišljal:

— Čemu ravno rdeči blok?

Tu je tudi fabrika stisnila vse najponižnejše, morda nekoč prav tako v nečem priznane. Dve sobici in deset življenj, ena sobica pet fabriških upokojencev. Prav v tem sem zaznal, da so meni odmerili prav lepo stanovanje, če pomislim, da poseduje eno sobo ena sama oseba, s pohištvo komfortnega stanovanja.

Na vsaki stopnički sem za trenutek obstal, prislunil živčavo po sobah. Spomnil sem se svoje

sredini. V moj obraz se zažene, v dlani krvaveče, pod strop rumenkasti, na skrušeni peči obstane, drgne peruto ob mrzlo toploto in nekam glasno izkljunčka:

— Civ čiv — Boštjan — si še živ?

Kako prešerna silnost je planila v moje prsi, kako silno so zaplale žile v mojem telesu, ko sem nenadno začutil, da nisem več sam, da sem vendar nekomu prijatelj. Zaprl sem okno, počasi, korakoma sem stopal v smeri peči, ves sem drhtel, čustva so vsa trepetala. Ujel sem to rjavo gmoto na dlan in pritisnil na zmrzzel obraz. In prišlo mi je na misel, da povprašam to bitje po načinu življenja, zakaj nekje je najina usoda enaka.

— Vrabček moj, pogledj v moje

med besedami in sekundami

Prva učna ura jutranje izmenice v centralni šoli. Listič na vratih z napisom 5.f govori skopo, da je šola dobro založena z učenci. Devetindeset parov oči za mizicami pa je privlačen motiv za novinarje.

Se neumirjeni pogledi pravkar zbranih otrok mi odgrinjajo široko ozemlje, odkoder jih je z zamudo pripeljal vlak in še dva avtobusa. Kje vstopovod so se pred tremi urami prebujali ti otroci: Peter v globačasti grapi, odkoder vidi le krpo neba nad seboj, Vida na plešastem vrhu, kjer ji veter poje budnico in uspanko, Stanek v samotni bajti pod gozdom, kjer so mu edini družabniki šoje, verveice in srne. — Zamuda se otrokom zrcali v očeh in na senčih, kjer utripa arterija zaradi teka do šole.

Zunaj je živo turoben zgodnjezimski dan s pedjo težkega snega na blatni podlagi. Učilnica pa je majhen paradiz sredi puščave: čist in blagodejno tople zrak boža otroška lica in roke kot materina roka, prazniško polna svetloba vabi oči k budnemu gledanju in ustvarjalnem delu. Toda...

Čez nekaj minut zrak že zaudarja po zatohli vlazi premočene obleke. — Kaj nimaš s seboj su-

hih nogavic? — Ne, imam samo te... Odložimo se za branje slikanice Dnevno povelje iz Pionirskega lista, da se delovno razgrejemo. — Kje imaš časopis? — Fant vstane in molči. Blaten je do vratu. — Kakšen pa si? — Molk. Sekunde tečejo. Končno: Padel sem v mlakužo, ko sem tekkel na avtobus. — Koliko imaš do postaje? — Celu uro. — Razumem, to je zate preveč, toda... sam veš, kaj ti kot edino preostaja. — Sošolci povedo: Veste, pred odhodom v šolo mora odpraviti še vso živino... — Zdaj mi je jasno, odkod madeži na licu, zakaj se glavnik ni dotaknil las in obleka diši po hlevu. Živina ima prednost. — In kdaj si vstal? — Ob petih. — Kdaj pa si legel? — Ob desetih. — Zakaj ne prej? — Naloga... — Čemu tako pozno? — Zivina... — Kaj ni razen tebe nikogar, ki bi stregel živini? — Molk. Tudi učenci molče, nihče ne želi povedati.

V misli mi vdirajo »junaki« iz slikanice: Samo, Sine, Zvan... Ali ti moji hribovci, ki jih imam od srca rad, sploh pojmiš njihove pustolovščine na obali slovenskega morja? Govorim jim v nekakšni vročici, kot da se namesto njih stamujem zlogojčega ječljajnja: Berite vsaj slikanico, ki se

mladosti v veliki leseni baraki in spet mi je bilo pri srcu toplo. Ko pa sem stopil v sobo trinaest v petem nadstropju, se mi je nudil grozen prizor. Vse drago pohištvo je bilo na kupu in jaz sam sem postal razdvojen. Mar je to ves življenjski zaklad, mar sem se za to razbitino pehal v življenje?

Komaj se prelinem do okna, poiščem ročaj, odprem... Ne, ne smem tega storiti. Zares, obšla me je grozna misel in mogel bi sam sebi vzeti najdražje. Komaj je zasvetila luč pod orumenelim stropom — bog ve, kdo vse je stanovanj v tej izbi, komaj je okno odprto, toliko, da preštejem zvezde na nebu, toliko, da zmorem dojeti, od kod sem prišel, zakaj sem v tej razbitini, v tej čumnati, pa prileti rjavkasta gmota, vsa v ivje odeta, rjavkasto-siva, sivkasti kljunček, z rumeno rezo v

izmučene oči in mi povej, zakaj me obiskuješ v tem času? Le kako se je rjavkasta gmota raznežila, le kako mi je z rumeno sivkastim kljunčkom uvrtila v čelo. Pa se je kljunček kar sam odprl in je vrabček milo zapel:

— Samo v zimi še moje petje prenašajo, poleti mi strežijo po življenju. Kljub vsemu pa sem ostal pri človeku najbolj zanimiv. Kadar je naveličan njemu lastnega besedičenja, oponese tovarišu:

— O tem že vrabček poje svojo pesem!

— Ne razumem te, vrabček moj...

— Jaz sem Silvester. Zmerom prihajam ob letu, ko se naučim človekove modrosti na pamet, ko sem sto in stokrat slišal eno in isto besedo v nekem človeka polnem mravljišču, in si rečem:

— E, brate, tudi človek je vrabec! Nauči se modrosti in ko se izpoje, čeprav mu petje ni poklic, se vzpno v višave pevci, ki pojo drugačne melodije, a besedilo je isto, pa vržejo starega pevca z višave, da si na zemlji zdrobi betico. Zemlja pa mora biti trda, zmazana. Kaj takega se zgodi ob Novem letu. Boštjanček, imaš drobtino?

— Imam, vrabček. Pogledj, to je moja zadnja drobtina...

— Zadnja? Ni zadnja, spet si boš uredil stanovanje in spet boš po svoje srečen. Pogledj, midva sva si prav gotovo v sorodu, morava si biti, morava. Tudi jaz pojem ob vsakem času drugačno melodijo, le besedilo pesmi izbiram. Prijatelj moj, stopiva k oknu in videl boš, da si izbranec med izbranci. No, stopi z menoj, saj nama je obema toplo!...

Zdaj sva pri oknu, na stečaj odprtem in oba gledava v daljavo. Spet je na nebu vse polno zvezd in moj prijatelj vrabček mi reče:

— Boštjan, tu so nebesa. Vsak dan, vsak večer boš lahko preziral ljudi, vse tiste, ki te ne marajo več... Odsluži si. In človeka moraš gledati z vrha navzdol, sicer ga ne moreš prezirati. Zdaj pa si visoko, visoko pod soncem, mesec ti sije naravnost v oči, uslošči desnico in že si v našem kraljestvu. Boštjanček, veš, jaz se v žlebu imenitno počutim. Vsi mi želijo smrt, a jaz jim pojem na glas:

— Živ žav, živ žav, še dolgo bom zdrav!

Razumel sem to vrabčjo modrost in čutil sem, zakaj je prišel spet k meni na razgovor. Zadnji dan leta je kakor zadnji dih nekake življenja, zakaj nekje je najina usoda enaka.

— Vrabček moj, pogledj v moje

med besedami in sekundami

kozmonavtova misel nezadržno rešuje problem tisočletja, jaz, siromak, pa nimam moči, da bi vsem Petrom pred seboj prebil spoznavni led miselnega razmerja v podredu...

Ura gre h kraju. Za delovno umiritev recitiramo Seliškarjevo pesniško prispodobno: Kdo le jezdi po tej burji skozi metež, hlad... Čudno: sekunde med besedami so izginile, besede pa se spreminjajo v ogenj; vidim ga, kako sije iz oči vseh, ki jim je zadnje dni snežni metež na dolgi poti v šolo neusmiljeno prebival obraz. Petrova beseda ni več mrtva kot doslej, zganila se je, podobno kot peruti ptice, ki se pripravljajo na svoj prvi tvegani polet.

Nemara se bodo mladim herojem krutih razmer nekega dne vse temne sence podedovanega malodušja spremenile v rosne bisere hrepenenja po znanju, tistem znanju, ki človeku tudi v težkih dneh prinaša kanček miru in utehe...

Zvoni, ura je končana. S podrejem se bo treba znova spoprijeti. Nekaj pa so mi moji hribovci vendarle podarili to uro: domuel so simboliko Toneta Seliškarja.

Janez Lampič

Iz pesmi

NOVA UGANKA

Pred zaprtimi šolskimi vrati stoji otrok. Prišel je k prvi stopnici templja velikega znanja. Mogoče tili v njem božanska iskra genija, ki bo človeštvo osrečila z novimi spoznanji.

Nov človek je nova uganka.

OSAMLJEN V OKOLICI

Nisem vedel, otrok, da tvoj oče nenehno popiva. Nisem vedel, da v šoli ne napreduješ, ker ti je mati umrla in si ostal sam brez nadzorstva. Nisem vedel, da se družiš s slabimi vrstniki zato, ker se ti dobri izmikajo s posmehovanjem. Brez toplega doma si osamljen v okolici, ki te ne mara.

OBETAJOČI CVETNI POPEK

Danes si svojo domačo nalogo prvič napisal brez tuje pomoči, otrok. Srečen si in jaz sem deležen tvoje sreče. Moja vera v tvoje sposobnosti in uspeh se je utrdila. Tako si vesel, da si pozabil na trnjevo pot, ki sva jo prehodila do današnjega dne. Zdiš se mi kot obetajoči cvetni popek, ki se bo kmalu razprl in razkril nevernim očem svoje skrito bogastvo. Arhar Vojan

izmučene oči in mi povej, zakaj me obiskuješ v tem času?

Le kako se je rjavkasta gmota raznežila, le kako mi je z rumeno sivkastim kljunčkom uvrtila v čelo. Pa se je kljunček kar sam odprl in je vrabček milo zapel:

— Samo v zimi še moje petje prenašajo, poleti mi strežijo po življenju. Kljub vsemu pa sem ostal pri človeku najbolj zanimiv. Kadar je naveličan njemu lastnega besedičenja, oponese tovarišu:

— O tem že vrabček poje svojo pesem!

— Ne razumem te, vrabček moj...

— Jaz sem Silvester. Zmerom prihajam ob letu, ko se naučim človekove modrosti na pamet, ko sem sto in stokrat slišal eno in isto besedo v nekem človeka polnem mravljišču, in si rečem:

— E, brate, tudi človek je vrabec! Nauči se modrosti in ko se izpoje, čeprav mu petje ni poklic, se vzpno v višave pevci, ki pojo drugačne melodije, a besedilo je isto, pa vržejo starega pevca z višave, da si na zemlji zdrobi betico. Zemlja pa mora biti trda, zmazana. Kaj takega se zgodi ob Novem letu. Boštjanček, imaš drobtino?

— Imam, vrabček. Pogledj, to je moja zadnja drobtina...

— Zadnja? Ni zadnja, spet si boš uredil stanovanje in spet boš po svoje srečen. Pogledj, midva sva si prav gotovo v sorodu, morava si biti, morava. Tudi jaz pojem ob vsakem času drugačno melodijo, le besedilo pesmi izbiram. Prijatelj moj, stopiva k oknu in videl boš, da si izbranec med izbranci. No, stopi z menoj, saj nama je obema toplo!...

Zdaj sva pri oknu, na stečaj odprtem in oba gledava v daljavo. Spet je na nebu vse polno zvezd in moj prijatelj vrabček mi reče:

— Boštjan, tu so nebesa. Vsak dan, vsak večer boš lahko preziral ljudi, vse tiste, ki te ne marajo več... Odsluži si. In človeka moraš gledati z vrha navzdol, sicer ga ne moreš prezirati. Zdaj pa si visoko, visoko pod soncem, mesec ti sije naravnost v oči, uslošči desnico in že si v našem kraljestvu. Boštjanček, veš, jaz se v žlebu imenitno počutim. Vsi mi želijo smrt, a jaz jim pojem na glas:

— Živ žav, živ žav, še dolgo bom zdrav!

Razumel sem to vrabčjo modrost in čutil sem, zakaj je prišel spet k meni na razgovor. Zadnji dan leta je kakor zadnji dih nekake življenja, zakaj nekje je najina usoda enaka.

— Vrabček moj, pogledj v moje

med besedami in sekundami

kozmonavtova misel nezadržno rešuje problem tisočletja, jaz, siromak, pa nimam moči, da bi vsem Petrom pred seboj prebil spoznavni led miselnega razmerja v podredu...

Ura gre h kraju. Za delovno umiritev recitiramo Seliškarjevo pesniško prispodobno: Kdo le jezdi po tej burji skozi metež, hlad... Čudno: sekunde med besedami so izginile, besede pa se spreminjajo v ogenj; vidim ga, kako sije iz oči vseh, ki jim je zadnje dni snežni metež na dolgi poti v šolo neusmiljeno prebival obraz. Petrova beseda ni več mrtva kot doslej, zganila se je, podobno kot peruti ptice, ki se pripravljajo na svoj prvi tvegani polet.

Nemara se bodo mladim herojem krutih razmer

PRIMER STATUTA OSNOVNE ŠOLE

Pri predmetnem pouku dajejo ocene in posameznim učencem v zvezi s posameznimi učnimi uspehi, dokončne politične in letne ocene pa razredni zbor, ki oceni na predlog razrednika tudi vedenje in splošni uspehi učenca. Razredni zbor lahko predloži sporne primere učiteljskemu zboru.

Ocene na koncu prvega polletja in na koncu šolskega leta se vpišejo v ustrezne knjige in listine.

66. člen
Ce starši menijo, da je bil učenec v spričevalu ob koncu šolskega leta nepravilno ocenjen, lahko predložijo v treh dneh po prejemu spričevala obrazloženi ugovori učiteljskemu zboru. Učiteljski zbor presodi upravičenost ugovora, če meni, da se ugovor neupravičeno, ga zavrne. Če se ugovorom strinja, imenuje izmed učencev šole tričlensko komisijo, ki se ponovno prepriča o učenčevem znanju in ga oceni. Odloditev učiteljskega zbora oziroma komisije je dokončna.

5. Napredovanje

66. člen
Učenci napredujejo v višji razred po določbah zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 7-43/65).

6. Izpiti

67. člen
Na šoli opravljajo izpite: učenci, ki na koncu šolskega leta iz opravičenega vzroka niso mogli biti ocenjeni iz kakšnega učnega vzgojnega področja, ali niso mogli biti ocenjeni iz nobenega učnega vzgojnega področja, pa se ne želijo vpisati znova v isti razred (razredni izpiti); učenci osmega razreda, ki dobi- jo na koncu šolskega leta eno ali več negativnih ocen iz učnega vzgojnega področja (popravni izpiti); tisti, ki do svojega 17. leta niso končali osnovne šole, pa želijo kot izredni učenci končati en razred ali več.

68. člen
Izpit čez prve štiri razrede osnovne šole opravlja izredni učenec kot en izpit iz učne snovi tretjega razreda. Izpiti čez višje razrede osnovne šole (peti do osmi razred) opravlja izredni učenec tako, da opravi izpit čez najnižji razred, ki ga ni obiskoval ali uspešno končal. Ko konča ta razred, lahko opravlja izpit čez naslednji višji razred.

69. člen
Izpiti izrednih učencev se opravljajo po pravilih v rednih izpitnih rokih januarja, junija in septembra. Izjemni rok izpita dovoljuje na utemeljeno prošnjo izrednega učenca ravnatelj šole.

70. člen
Izredni učenci opravljajo izpit iz učne snovi in predmetov, ki jih predpisuje veljavni učni načrt za vsak razred osnovne šole, opravičen pa je izpiti iz telesne vzgoje, likovnega in glasbenega pouka ter predmetov dopolnilnega pouka v višjih razredih osnovne šole.

Izredni izpiti učencev lahko večkrat ponavljajo.

71. člen
Popravni izpiti za učence osmega razreda se opravljajo v izpitnih rokih. Učenci, ki je imel negativne ocene iz posameznih predmetov učnega vzgojnega področja koncu šolskega leta, sme v istem šolskem letu opravljati popravni izpit šele v jesenskem izpitnem roku.

7. Prostovoljne dejavnosti

72. člen
Prostovoljne dejavnosti učencev so sestavni del vzgojno izobraževalnega programa.

Šola je dolžna pomagati učencem, da v okviru pionirske, mladinske in drugih samostojnih organizacij učencev razvijajo razne oblike prostovoljnih dejavnosti. Pri tem je treba upoštevati načelo prostovoljnosti, samoprave učencev in samostojnosti njihovih organizacij.

73. člen
Prostovoljne dejavnosti: — pomagajo razširjati in poglobljati učencevo znanje, navade in spretnosti ter povezujejo teorijo s prakso; — omogočajo učencem sodelovanje v proizvodnem in drugem družbeno koristnem delu; — navajajo učence na kolektivno življenje, družbeno upravljanje in s tem razvijajo in usklajujejo posebne in družbene interese; — omogočajo, da učenci zadovolje svoje osebne pozitivne interese in nagnjenje ter potrebo po ustvarjalnem in aktivnem delovanju.

74. člen
Vzgojno-izobraževalno delo v okviru prostovoljnih dejavnosti temelji: — na organiziranem razvijanju prostovoljnih dejavnosti po določenih delovnih programih in na samopravi učencev; — na povezovanju vsebine prostovoljnih dejavnosti s poukom in drugim izobraževalnim delom v okviru delovnega šolskega načrta; — na pomoči učencev in njihovem usmerjanju pri izbiri oblik prostovoljnih dejavnosti; — na prilagajanju oblik in vsebine prostovoljnih dejavnosti, starosti in razvoju učencev.

75. člen
Prostovoljne dejavnosti se organizirajo zlasti v obliki: — dela v šolski delavnici; — delovnih brigad za učence višjih razredov, ki sodelujejo v različnih družbenih akcijah; — samostojnih organizacij učencev v šoli, kot so npr. športne, kulturne in umetniške sekcije ter podobno.

Prostovoljne dejavnosti se lahko organizirajo tudi v drugih ustreznih oblikah.

76. člen
Učitelji spremljajo razvoj individualnih sposobnosti in nagnjenj učencev ter skladno s tem in nalagami vzgojnega izobraževalnega dela usmerjajo s pedagoškimi in drugimi ukrepi učence, da si izberejo tiste prostovoljne dejavnosti, ki ustrezajo njihovemu osebnemu razvoju in družbenim potrebam.

77. člen
Šola daje za razvijanje prostovoljnih dejavnosti na razpolago prostore in naprave.

78. člen
Prizadevanje in skrb šole za telesni razvoj in zdravje učencev obsega zlasti: — sistematično delo za razvoj telesne vzgoje v okviru pouka in prostovoljnih dejavnosti; — sodelovanje s telesno-vzgojnimi in športnimi organizacijami; — skrb za redne zdravstvene preglede in za odmor;

79. člen
S splošno kulturno in javno dejavnostjo vpliva šola na vzgojo učencev in viša njihovo splošno raven izobrazbe in socialistične vzgoje.

80. člen
Splošna kulturna in javna dejavnost šole obsega: — prireditve, kakor so: ob dnevu mladosti, zaključku leta, proslave državnih praznikov ter drugih pomembnih kulturnih in političnih dogodkov; — kulturno umetniške prireditve, kakor so: glasbeni, dramski in kulturni nastopi, razstave, telesno kulturni nastopi in razna športna in druga tekmovanja; — razne splošne izobraževalne in prosvetne tečaje, seminarje, strokovno pomoč drugim šolam in ustanovam za izobraževanje delavcev; — sodelovanje s starši in drugimi družbenimi činitelji, zato, da bi se usklajili vzgojni vplivi in postopki.

81. člen
Posebna pomoč učencem učencem, ki zaostajajo in se razvijajo počasneje ali zaradi daljše bolezni in opravičene odsotnosti niso obiskovali pouka, pomaga šola s tem, da organizira zanje pouk na šoli ali na domu.

Posebna pomoč učencem se organizira kot poseben pouk, pri katerem sodelujejo poleg učiteljev tudi nadarjeni učenci iz višjih razredov.

82. člen
Šola omogoča nadarjenim učencem hitrejši razvoj s tem, da jim daje ločeno udeleževanje v raznih krožkih, kjer si razširjajo področja znanja.

9. Splošna kulturna in javna dejavnost

79. člen
S splošno kulturno in javno dejavnostjo vpliva šola na vzgojo učencev in viša njihovo splošno raven izobrazbe in socialistične vzgoje.

80. člen
Splošna kulturna in javna dejavnost šole obsega: — prireditve, kakor so: ob dnevu mladosti, zaključku leta, proslave državnih praznikov ter drugih pomembnih kulturnih in političnih dogodkov; — kulturno umetniške prireditve, kakor so: glasbeni, dramski in kulturni nastopi, razstave, telesno kulturni nastopi in razna športna in druga tekmovanja; — razne splošne izobraževalne in prosvetne tečaje, seminarje, strokovno pomoč drugim šolam in ustanovam za izobraževanje delavcev; — sodelovanje s starši in drugimi družbenimi činitelji, zato, da bi se usklajili vzgojni vplivi in postopki.

81. člen
Posebna pomoč učencem učencem, ki zaostajajo in se razvijajo počasneje ali zaradi daljše bolezni in opravičene odsotnosti niso obiskovali pouka, pomaga šola s tem, da organizira zanje pouk na šoli ali na domu.

Posebna pomoč učencem se organizira kot poseben pouk, pri katerem sodelujejo poleg učiteljev tudi nadarjeni učenci iz višjih razredov.

82. člen
Šola omogoča nadarjenim učencem hitrejši razvoj s tem, da jim daje ločeno udeleževanje v raznih krožkih, kjer si razširjajo področja znanja.

83. člen
Sola se povezuje z družinami učencev zlasti: — z roditeljskimi sestanki, — z obiskmi staršev na šoli, — z obiskmi učiteljev na učencem domu, — s tem, da organizira druge ustrezne vzgojne in izobraževalne dejavnosti izven šole.

84. člen
Roditeljski sestanki za posamezne oddelke, razrede ali za vso šolo se sklicujejo po potrebi.

Roditeljske sestanke za vse razrede sklicuje in vodi ravnatelj oziroma učitelj, ki ga pooblašča ravnatelj. Roditeljske sestanke razreda sklicuje in vodi razrednik.

Ravnatelj mora sklicati roditeljske sestanke na zahtevo staršev ali po sklepu učiteljskega zbora. Če ravnatelj ne skliče roditeljskega sestanka v osmih dneh po zahtevi, ga lahko skliče predlagatelj sam.

85. člen
Po posameznih razredih izvolijo starši tri do petčlanski roditeljski svet. Ta pomaga razredniku reševati aktualna, socialna in vzgojna vprašanja. Razredni roditeljski sestanki lahko vodi predsednik roditeljskega sveta ali razrednik.

86. člen
Na roditeljskih sestankih razpravljajo vsi navzoči o vprašanih življenjskih in dela šole, o vzgoji, izobrazbi in uspehu učencev. Pri tem si izmenjujejo medsebojne izkušnje.

Na roditeljskih sestankih lahko navzoči predlagajo ukrepe za napredek šole.

O predlogih in sklepih roditeljskih sestankov morajo šolski organi razpravljati.

87. člen
Na predlog organov družbeno političnih skupnosti ter delovnih in drugih organizacij lahko šola organizira tečaje, seminarje in druge oblike izobraževanja za odrasle.

O predlogu iz prvega odstavka odda svet šole in hkrati določi vsebino, obliko, trajanje in druge obveznosti izobraževanja odraslih.

88. člen
Sredstva za izobraževanje odraslih iz prejšnjega člena zagotovi predlagatelj. Del sredstev prispevajo tudi odrasli.

Svet šole lahko podrobneje uredi izobraževanje odraslih s pravilnikom v skladu z navodilom o izobraževanju odraslih v osnovni šoli.

89. člen
V prvi razred osnovne šole se vpisujejo vsi učenci šolskega okoliša, ki do konca istega šolskega leta dopolnijo sedmo leto starosti.

Ce po zdravniškem mnenju otrok še ni dosti telesno in duševno razvit, se lahko vpis odloži za eno leto.

Otrok, ki do konca šolskega leta izpolni šest let in pol, se lahko vpiše v prvi razred, če je po zdravniškem mnenju telesno in duševno razvit in če to dopušča zmogljivost šole.

90. člen
V šolo se lahko vpišejo izjemoma tudi šolobvezni otroci drugega šolskega okoliša, če to želijo starši in če to dopušča zmogljivost šole. O takem vpisu odloči ravnatelj.

91. člen
Redni vpis v prvi razred traja od 1. do 15. marca, naknadni vpis v prvi razred pa od 25. do 31. avgusta.

92. člen
Ce se ob vpisu ugotovi, da spada otrok v posebno šolo, se v skladu s posebnimi predpisi napoti otroka v tako šolo.

93. člen
Izredni učenci se vpišejo v ustrezni razred oddelka za odrasle ne glede na šolski okoliš, če je dovolj prijav.

94. člen
Učencev lahko iz utemeljenih razlogov prestopi na drugo osnovno šolo. Dovoljenje za prestop dajeta v sporazumu oba ravnatelja obeh šol.

95. člen
Učiteljski zbor lahko v sporazumu s starši sklene, da učenec prestopi na drugo šolo, če je iz vzgojnih razlogov potrebno, da spremeni svoje okolje.

96. člen
Vsak izostanek od pouka mora učenec opravičiti.

Opravičilo napišejo starši, njihovi namestniki ali zdravnik.

Starši so dolžni pri vsakem učenčevem izostanku sporočiti šoli vzroke izostanka, brž ko je to mogoče.

97. člen
Učencev izostanek opraviči iz utemeljenih razlogov razrednik. Starše oziroma njihove namestnike, katerih otroci iz neuteemeljenih razlogov zanemarjajo obisk pouka, javi občinskemu sodniku za prekrške šole, s predlogom, da jih primerno kaznuje.

98. člen
Izostanek učenca od pouka opravičujejo zlasti naslednji razlogi: — učenčeva bolezen, — smrt v družini, — pojav nalezljivih bolezni, — elementarne nesreče, — posebno važni osebni ali družinski razlogi.

V primerih iz zadnje alineje prejšnjega odstavka mora učenec dobiti prej praviloma predhodno dovoljenje šole.

99. člen
Izostanek od učne ure lahko dovolji učitelj za svojo uro.

Enodnevni izostanek od pouka lahko dovolji učitelj, lahko nadstavi učni izostanek od pouka do osem dni.

Več kakor osem dni izostanka od pouka lahko dovolji učencu učiteljski zbor.

100. člen
Obvezno šolanje izpolni učenec na koncu tistega šolskega leta, ko izpolni osemletno obvezno šolanje.

101. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

102. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

103. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

104. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

105. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

106. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

107. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

108. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

109. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

110. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

111. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

112. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

113. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

114. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

115. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

116. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

117. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

118. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

119. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

120. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

121. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

122. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

123. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

124. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

125. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

126. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

127. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

128. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

129. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

130. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

131. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

132. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

133. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda, lahko nadaljuje s šolanjem od 17. leta starosti.

Učiteljski zbor lahko prepove osebi iz prejšnjega odstavka obiskovati pouk kot rednemu učencu, če kvarno vpliva na svojo okolico.

134. člen
Ce je učenec izpolnil osemletno obvezno šolanje, pa ni dokončal osmega razreda,

»IN Z VELIKIMI CENZURNIMI ŠKARJAMI NAPETO ČAKAJO...«

Bojim se, da bo tudi ta sestavek interpretiran nekoliko po svoje, toda vključno temu bom povedala svoje misli kot dopolnilo na sestavek tov. Stefančeve, ki je bil objavljen v Večeru pod naslovom »Andersen in Svarc pod drobnogledom« in v Prosvetnem delavcu pod naslovom »Goli kraj pod drobnogledom«. Ne bojim se pa očitka, da sem morda kakšno stvar narobe razumela, saj se oba sestavka bistveno ne razlikujeta, če seveda izvajam odstavke. Morda bi v uvodu pripomnila še tole: poslužila se bom njenega načina, zaletela se bom namreč ravno tja, kjer me čevlji žuli.

Najprej me hudo zanima, v čigavem imenu je tov. Stefančeva pisala (jaz sem v svojem in to je bilo iz sestavka tudi razvidno); komu vse je tako žal, da nisem našla v delu nicešar drugega kot kletvice in pred kom vse bi se morala zagovarjati, če ne bi tovarišica tako blagohotno napisala: »No, sodniki ne bomo, vsak ima pravico, da pove svoje mnenje, vemo pa tudi to, da so okusi različni.« Pojasnilo pa, ki pravi, da mariborsko gledališče nima lahkega dela (čeprav zveni nekoliko opravičujoče), sem sprejela s potrebnim razumevanjem in dobršno mero priznanja. Do tu je vse prav, od tu naprej pa se moramo res zaradi različnih okusov raziti. Saj dovolite, da povem svoje mnenje ob nekaterih vaših izjavah. Napisali ste npr.: »Menim celo, da bi bilo mnogo bolje, če bi naša nadobudna mladina svoj besednjak kletvic nekoliko korigirala (opustila ga tako ali tako ne bo) in ga nadomestila s tistimi, ki se jih bo naučila pri nas.« S tem ste verjetno mislili gledališče, ali pa se motim — potem pač oprostite podtikanje. Torej ne zamerite, res sem naivna in mislim, da so te besede napisane zelo površno, čeprav jim ne gre odrekat neke logične vdanosti v situacijo. Tudi sem naivna v tem, ko mislim, da se je treba proti zlu boriti, ne pa ga jemati kot obrambo. Lepa je sicer misel, da bi gledališče doseglo vsaj korekturo kletvic, toda neodpustna je zmagoslavje in končno veljavno napisana izjava: opustila ga tako ali tako ne bo. Zakaj pa ne, če bi začeli nadobudni mladini vcepiti občutek za lepo povsod — v kinu, na cesti, doma, tudi in predvsem pa v gledališču? Za to ni prav nič potrebno iskati nad-

naravne sile ali realnost prikazovati samo s pomočjo običajnih ljudi, ki znajo preklinjati. Zaradi svoje naivnosti verjamem tudi v običajne ljudi, ki ne preklinjajo. Potem ste tudi napisali: »Če menite, da bomo našo mladino pokvarili s temi kletvicami in to celo z odra Slovenskega narodnega gledališča in tako rekoč v šolskem okviru, potem moramo dati k temu še cele vrste kloro predstav, ki jih celo otroci, mlajši od deset let, hodijo gledat nekontrolirano pa ne ravno najbolj idealno literaturo in, seveda, predvsem mnogo skrajno neprimernih televizijskih oddaj.« In še prej omenjate: »Videti je tudi, da je okus evropskih in ljubljanskih pedagogov drugačen kot okus štajerskih.« Mislim, da nobenega dela ne smemo opravičevati z dočela vsakdanjo prakso — če lahko Janez skoči v vodo, zakaj ne bi še Micka. Tudi nikjer ne piše, da bi morali za merilo nečesa jemati slovensko kulturno metropolo ali pa celo evropski okvir. Če bi namreč to merilo zahtevali povsod in vedno, kadar govorimo o

mariborskem gledališču, potem bi prišli vsaj s pohvalami še večkrat v še težavnejšo situacijo. Kakorkoli že, vaša duhovita izjava, da imamo štajerski pedagogi različne okus od drugih — neštajerskih, se mi ne zdi docela posrečena. Izjaviti nekaj takega pomeni, navesti nekaj več dokazov in primerov, kot pa: »Po premieri Svarcovega GOLEGA KRALJA v mariborski Drami smo zabeležili nekaj bolj ali manj zanimivih člankov oziroma pripomb v našem časopisu.« Tudi nimamo pedagogov veliko razumeti, kadar so na sporedu dela, primerna za OTROKE, in dela, primerna za zrelejšo, sodobnejšo MLADINO. Preprosto — takrat se strinjamo in dajemo vsa priznanja. Toda pojasnilo, da je letos na sporedu pač delo za starejše otroke, potrjuje samo to, da je tudi v gledališču že prodrl komercializem. Drugače si namreč ne znam razlagati, kako je mogoče dovoliti ogled predstave tudi mlajši generaciji, vključno ugotovitvi, da zanje ni niti primerna niti namenjena. In ob koncu še eno pojasnilo.

Tudi meni je zelo žal, da ste dobili vtis, da hočem s takim pisanjem predstaviti onemogočeno in da ste mi navrgli še očitke, da v delu nisem našla NICESAR DRUGEGA KOT KLETVICE. Mnenja sem, da sta ti dve izjavi precej samozadovoljno napisani in da je posebno zadnja skorajda absurdna. V svojem članku sem namreč razločno napisala, da ne mislim rušiti repertoarnega koncepta mariborskega gledališča niti kritizirati izvajalcev. Poleg tega sem se tudi omejila z izjavo, da so bili otroci sposobni zapomniti si samo kletvice. Tega mnenja sem še danes, predvsem zato, ker delu ne odrekam kvalitete. Nasprotno, prepričana sem, da je to predstava, težka tudi za starejšega in že popolnoma zrelega človeka, če jo hoče seveda pravilno dojeti in se z njo obogatiti. In zato se je treba ob Golem kralju kot predstavi za otroke res zamisliti, pa četudi gre samo za mariborskega in čeprav so okusi različni — izbrati pa je seveda potrebno drug način.

Ana Vilič

Ciril Gladkov: Atomska energija

Založba Življenje in tehnika je v svoji zbirki poljudnoznanstvenih knjig »Piramida« izdala delo, ki s svojo vsebino posega v področje jedrske fizike, to je tiste veje fizike, ki si je s svojimi znanstveno-tehničnimi dosegli v zadnjih dvajsetih letih pridobila največ popularnosti med širokimi sloji prebivalstva. Vpliv te znanstvene panoge se vse bolj občuti v našem življenju in nekateri kronisti že napovedujejo, da bo čas, v katerem živimo, označen v zgodovini kot atomsko stoletje. Na žalost pa nas beseda »atomski« največkrat spominja dveh morilskih orožij, to je atomske in vodikove bombe. Le redkokdaj pomislimo pri tem še na raziskovalne jedrske reaktorje in velike reaktorske centrale, medtem ko za ostala znanstvena odkritja jedrske fizike niti ne vemo.

Ljudje atomskega stoletja pravzaprav premalo poznajo delo atomskih znanstvenikov. Če bi iskali krivice, bi spoznali, da so najbolj zaslužni za to prav znanstveniki sami. Le redki med njimi so namreč pripravljeni pisati o svojem delu tako, da bi bilo razumljivo tudi manj strokovno izobraženemu bralcu. Knjiga C. Gladkova je torej ena izmed tistih, ki omogočajo tudi nestrokovnjakom, da spoznajo skrivnostni svet atomov, atomskih jeder in delcev, ki ta jedra sestavljajo.

Po naslovu bi sodili, da si je avtor zadal nalogo opisati pridobivanje in izkoriščanje jedrske energije. Med prebiranjem pa ugotovimo, da je vsebina knjige mnogo širša. Uvod je seveda povsem konvencionalen zgodovinski opis najvažnejših znanstvenih odkritij. Začeti s odkritjem radioaktivnosti, ki ga je objavil francoski fizik Becquerel v februarju leta 1896, nas avtor postopoma seznanja s delom vodilnih jedrskih fizikov prve tretjine našega stoletja ter nam prikaže logičnost zaporednja njihovega dela in uspehov, ki so omogočili natančnejše spoznanje zakonov mikrokozmosa.

Precejšen del knjige je avtor posvetil odkritju nevtronov, celiptvi urana ter sproščanju jedrske energije v atomskih bombah in jedrskih reaktorjih. Opisovanje veržne reakcije in drugih pojavov, ki spremljajo celiptev jedrskega goriva, prav gotovo ne dopušča mnogo svobode, vendar moram poudariti, da so omenjeni pojavi opisani zelo slikovito in na vsakomur razumljiv način. Pri opisovanju reaktorskih sistemov za pridobivanje energije se avtor omeji le na ideje novih tipov homogenih reaktorjev. To je vsekakor zelo nenavadno, posebno še, ker vemo, da so danes skoraj domala vsi tudi najuspešnejši reaktorji heterogeni, ter da upoštevajo današnje znanje reaktorske tehnologije še precej časa ne bo mogoče uporabljati zapeljivih idej za gradnjo homogenih energijskih reaktorjev. Prav tako je zelo škoda, da nikjer ne omenja hitrih reaktorjev, ki jim strokovnjaki napovedujejo veliko bodočnost. Odveč pa ne bi bilo tudi posebno poglavje o kinetiki in regulaciji reaktorjev.

Ciril Gladkov ne pove dovolj jasno, zakaj građe danes po svetu toliko energijskih reaktorjev, zato bi bralec lahko domneval, da je gradnja jedrskih central le moda ali pa kaprica znanstvenikov in energetikov. Njegova utejelitev, da sta prenos na nafta dragotnejša surovini kemijske industrije, ki lahko iz nje izdela mnogo dragocenejši snovi, ni zadostna. Seveda mu tega ne moremo resno zameriti, ker vemo,

da ima Sovjetska zveza, avtorjeva domovina, danes največje zaloge fosilnih goriv na svetu, ki ji lahko zadostujejo še za nekaj tisočletno lastno preskrbo. V nekaterih drugih deželah, predvsem pa v Zahodni Evropi, je situacija precej drugačna, saj računajo, da bodo zaloge klasičnih goriv v prihodnjih sedemdesetih letih ponekod že skoraj povsem izčrpane. Strokovnjaki in gospodarstveniki pa vedo, da pomanjkanje električne energije lahko resno zavre nadaljnji tehnični in indu-

strijski razvoj. To občutimo v zadnjih letih tudi že pri nas, ko moramo omejevati porabo električnega energije.

Zelo pomembno je tudi, da tržne energije v industriji in gošgrade danes že reaktorske centrale, ki proizvajajo električno energijo ceneje od najmodernejših termoelektrarn, zaradi česar je izbira med reaktorskimi in klasičnimi termoelektrarnami le

stvar ekonomskega računa. Toda ekonomska vprašanja avtorja očitno ne zanimajo. Prednost daje tehničnemu razvoju in predvideva zelo raznoliko uporabo reaktorjev za pogon transportnih sredstev. Nekaj »atomskih« ladij so do sedaj že zgradili in strokovnjaki napovedujejo, da se bo njihovo število v prihodnjih desetletjih zelo povečalo. Čas bo pokazal, ali so upravičene tudi ostale avtorjeve napovedi.

Termonuklearne reakcije in prizadevanje znanstvenikov, da bi zlivanje lahkih jeder uporabili v miroljubne namene, ni opisoval obširno, pač pa je posvetil več poglavij še nekaterim drugim zanimivim pojavom. V teh poglavjih seznanja bralca z valovno teorijo materije, vezavno energijo in silami, ki vežejo delce v atomskem jedru, ter z elementarnimi delci: nevtroni, mezoni in hiperoni. Seveda ne manjka niti takih zanimivosti, kot so antimatereja ter umetni atomi: pozitroni in mezonski atomi.

Knjiga obsega le pčilih 240 strani, na katerih avtor ni mogel opisati vseh podrobnosti. Iz obširne snovi je lahko izbral le najbolj značilne in seveda tudi najzanimivejše pojave ter jih zaočrožil v pregledno celoto, ki bralca prepriča o smiselnosti podobnih znanstvenih raziskav. Številne ilustracije lepo dopolnjujejo tekst ter služijo lažjemu razumevanju fizikalnih pojavov.

Delo je prevedel Franc Žerdin. Njegovi tehnični besedi ni kaj oporekati, zelo pohvalno pa je, da je prevajalec uporabljal izraze, ki so se že udomačili v naši strokovni literaturi.

Atomsko energijo Cirila Gladkova bodo čitali vsi, ki jim je poljudna znanost pri srcu. Prav posebno pa jo priporočam srednješolski mladini, ker si bo z njo pridobila dopolnilno znanje in večjo razgledanost.

B. M.

OB NOVI METODIKI FIZIKALNEGA POUKA

Te dni je izšla v Zagrebu v založbi »Pedagoško-književni zbor« nova »Metodika nastave fizike u osnovnoj školi«, ki jo je napisal Franjo Filipović, znani soavtor učbenikov za fiziko.

Takšno knjigo smo že dolgo pogrešali in pričakovali, saj v slovenščini sploh nimamo metodike fizikalnega pouka in je mozar biti zato — čeprav je izšla v srbohrvaščini — dvakrat vesel.

To je pravzaprav priporočilo za Filipovičovo metodiko in ne kritika. Ta knjiga je vsekakor prva kompletna metodika fizikalnega pouka v naši strokovni literaturi. Obsega širši splošni del, ki daje učitelju fizike orientacijo in pregled nad vsemi osnovnimi vprašanji, ki zadevajo pouk fizike, in ožji ali poseben del, ki zadeva neposredno samo fizikalno snov in njeno podajanje.

Splošni del ima dve obsežni poglavji. V prvem govori avtor načelno o učno-vzgojni vsebini predmeta fizike in o šolskem otroku. Poudarja vlogo in naskazuje mesto fizike v splošnem učno-vzgojnem procesu. Povezuje naravo, fiziko in tehniko, daje kratek pregled zgodovine fizikalnega pouka, začrti psihološke osnove tega pouka in se zaustavi ob njegovih nalogah. Poglavje zaključuje z razpravljanjem o položaju fizike v učnem načrtu za osnovno šolo in pregledom ter razvrstitvijo gradiva pri pouku fizike.

Drugo poglavje nas bo bolj zanimalo in pritegnilo, ker je s

svojo vsebino bliže neposredni šolski praksi. Obsega skoraj dve tretjini knjige, govori pa o pouku fizike v osnovni šoli. Vsebuje naslednje teme: oblike fizikalnega pouka, organizacija fizikalnih učnih ur, sredstva in pripomočki pri pouku fizike, risanje, ekskurzije in uporaba knjige pri pouku fizike. V glavnem so obdelana torej vsa vprašanja v zvezi z oblikovanjem fizikalnega pouka, čeprav ne vedno dovolj široko in globoko.

Podrobnejše teme tega poglavja so: izhodišče pri pouku, opazovanje in razgovor, postavljanje in reševanje problema in poskus. Ob poskusu v fiziki spregovori avtor podrobneje o pomenu, planiranju, pripravi in izvedbi poskusov ter o posnetku rezultatov in generalizaciji. O tem, kdo, naj dela poskuse, pa avtor odločno meni, naj to počno učenci, ob tem pa obravnava različne možne načine njihovega lastnega poskušanja.

V organizaciji učnih ur pri pouku fizike daje velik poudarek učiteljevi pripravi. Nato predstavlja tipe učnih ur, ki so najpogostejši pri pouku: uvodno: novo uro, učno uro z novo snovjo, kombinirano učno uro in učno uro utrjevanja s ponavljanjem, urjenjem in povezovanjem učne snovi. Menim, da so prav te učne ure dobro nakazane in bi lahko mnogokrat pregnale dolgočas iz našega pouka fizike. Tudi oblike preverjanja znanja in načini

PRAVKAR IZŠLO

Bogala barvna serija desetih knjižic v skupnem varnostnem kartonu!

Pisatelji jugoslovanskih narodov so v povojnem obdobju napisali za otroke

Zgodbe iz narodnoosvobodilne borbe

- ZGODBA O DREJČKU. France Bevk
- DOLGA POT. Kristina Brenk
- DIVERZANTA. Mihaly Majtenji
- PARTIZAN JAKA, MEDVED IN MULA. POVEST O MULI, KI JE RESILA PARTIZANE. VELIKA ŽRTEV. Tone Seliškar
- HLEBČEK KRUHA. Venceslav Winkler
- PTICE IN GRM. MEDVED. SRNA. Vida Brest
- KAKO JE RIS POSTAVLJAL ZASEDE. Milan Šega
- GRESEC KOBILICA. Branka Jurca
- NAJGOSTEJŠA GOŠČAVA. Slavko Janevski
- NEMI. Vidoe Podgorec
- NOČ NA REKI. Gligo Popovski
- VRTILJAK. Nedžati Zekerija
- KURIR PETE ČETE. MOST KOZARJA ILIJE. Branko Čopić
- NOVOLETNA NOČ. Mira Alečković
- LADIJSKI PILOT RADOVAN. Kosta Stepanović
- NOČEM S TEM VLAKOM. Desanka Maksimović
- MALI ZASTAVONOŠA. Mehmed Ali Hodža
- MALI TOMO. Dušan Kostić
- SONCE BO VZŠLO. Mihailo Ražnatović
- BELKO. MALI KONJEVODEC. Andjelka Martić
- HRABRA ČETA PIONIRJA PEČE. Josip Barković
- PETEROKRAKA. Danko Oblak

Zbirko 10 knjižic lahko kupite v vseh knjigarnah, naročite pri zastopnikih ali poverjenikih ali direktno v prodajnem oddelku založbe.

Cena zbirke v varnostnem kartonu 5000 din, posameznim knjigam 500 din.

Založba Mladinska knjiga

LJUBLJANA, TITOVA 3

Nove knjige

Bogomir Magajna — »Življenje in sanje«. Založba Lipa je pravkar natisnila izbor krajskih tekstov iz izposlovja Bogomira Magajne. Že naslov knjige opozarja na tematiko, ki je bila pokolnemu pisatelju blizu: ljudje, ki so razpeti med življenjem, kakršno je in kot ga dojemajo, ter med sanjami, katere so sanjali, ali sanje, za katere so bili ogoljufani. Orednji delež Magajnovih pripovedi spada v čas med obema vojnama, vendar je njegovo pisateljstvo plodno tudi med vojno in po vojni. Gotovo je celotno delo Magajne premalo ovrednoteno in vzpodbuja k študijem delu, toda tudi krajski uvod Franceta Vodnika dovolj ilustrativno posreduje poglavne misli, motiviko in smernice Magajnovega ustvarjanja. Pisatelj je zrasel z generacijo, ki je iskala in verovala v humanizem. Individualno intonirane osebe so pri Magajni kaj pogosto »ponizani in razžaljeni«, tj. mali ljudje, ki so socialno prizadeti. Erotični svet Magajnovih erde in nove, tudi daljših tekstov, je brez dvoma močna poteza njegovega intinimnega poglabljanja v ljudi, ki se pejejo med vsakdanjimi skrbi in delom ter med sanjami in erotično slo. Prav tu lahko marsikje spoznamo nove, sveže prijeme v pripovedništvu, dasi je treba pristaviti, da pisatelj niha med romantičnimi in realističnimi — tudi naturalističnimi — silnicami. Romantičnost je tuja zlasti tam, kjer govori o idealiziranih, bolj umišljenih kot živih bitjih. Mnogo bolj pristen je tam, kjer se prepusti realizmu. Premišljen izbor je uredil F. Vodnik, za bibliografijo Bogomira Magajne je oskrbel Marjan Breclj.

BOGO GRAFENAUER:

»ZGODOVINA SLOVENSKEGA NARODA«

Državna založba Slovenije ima v svojem programu doslej najobsežnejše zasnovo delo našega zgodovinskega: metodološko izčrpen in celovit pregled zgodovine slovenskega naroda, vsega našega knjižnega in naravnega dediščina. Zbirka bo snovno zajela več kot tisočletno obdobje od uvodnih poglavij o zgodovini slovenskega omenja in naselitvi Slovencev pa vse do narodnoosvobodilnega boja in z njo združene socialistične revolucije naših dni.

V drugi knjigi, ki je pravkar izšla, obravnava naš znani zgodovinar Bogo Grafenauer dobo zrele fevdalne družbe od uveljavljanja frankovskega fevdalnega reda do začetka kmečkih uporov. V ta tematski okvir je vključeno troje temeljnih poglavij: Konec notranje samostojnosti slovenskih kneževin in uveljavljanje frankovskega fevdalnega reda; Nemško politično in kolonialistično osvajanje v dobi zrelega fevdalizma in prevladovanje zaprtega naravnega gospodarnosti; Nastanek mest in enotnega podložniškega razreda v drugem obdobju zrele fevdalne družbe ter politično združevanje slovenskih pokrajin. — Delo, napisano v poljudnoznanstveni obliki, ni namenjeno le zgodovinarjem, temveč tudi širšemu krogu bralcev.

Oglas

»SONJA SANJA...« razprodano. Ob zadostnem številu naročil nova naklada. Stana Vinšek, Ljubljana, Eipprova 19.

20-LETNICA UČITELJSKIH IZPITOV

Obveščamo vse udeležence, ki so opravili oktobra 1945 pod vodstvom tovariša prof. Šumljaka na učiteljsku v Mariboru prve učiteljske izpite, da se sestanemo ob 20. letnici v Mariboru dne 15. januarja 1966 ob 18. uri v klubu TNZ v Marčičevi ulici 1 (ob parku pod Kalvarijo). Prijave in znesek 4.000 din (štiritisoč) pošljite najkasneje do 5. januarja 1966 tovarišici Joži Tomovič - Gornjak na osnovno šolo »Makska Durjava«, Maribor, Ruska cesta 15.

Vabljeni vsi profesorji in tudi usi, ki niso več v prosvetni službi! PRIPRAVLJALNI ODBOR

Emil Ulaga: »Pogovarjajmo se«

Izdal in založil zavod za usposabljanje slušno in govorno prizadetih, Ljubljana 1965;

Izdal in založil zavod za usposabljanje slušno in govorno prizadetih v Ljubljani, 1965. Ilustriral in opremil France Kunaver.

Nas požrtvovalni avdiopedagog Emil Ulaga je po uspelem poskusu s prvim delom svojega učenika za slušno in govorno prizadete »Pikapolonica« (1960) pripravil na osnovi praktičnih izkušenj pri delu s slušno in govorno prizadetimi otroki in s teoretičnim poglabljanjem v težko problematiko drugi del učenika gradnje govora z drugim delom slovarja za omenjene otroke, ki mu je dal naslov »Pogovarjajmo se«. Zajeto in simpatično knjigo z ilustracijami in opremo ak. slikarja Franceta Kunaverja že uporabljajo tako strokovnjaki kot starši pri delu s slušno in govorno prizadetimi otroki in gradijo z njeno pomočjo svojim malim pot do govora in govora sam.

Že izkušnje dela s »Pikapolonica« potrjujejo Ulagovo zamisel pomagati slušno in govorno prizadetim z ustrezno knjigo. Sam je dajal navedeno knjigo na kliniki v roke staršem slušno prizadetih (tudi gluhih) otrok, ki so potem po njegovih navodilih delali doma podobno kakor on v ambulantni. Uspehi so bili edinstveni: otroci s pomočjo učbenika — slikanice in sistema gradnje govora dobivali prve osnove, doma so ob prizadevanju staršev in drugih svojcev veliko govorili in si govor končno toliko izpopolnili, da so postali sposobni za šolanje in redni osnovni šoli. Spremljanje teh otrok, ki so si bili tako pridobili sposobnost govora, je pokazalo, da so zadovoljivo napredovali v 2., 3. in 4. razredu osnovne šole in da so dosegli nekateri med njimi celo prav dober uspeh — med njimi tudi popolnoma gluha deklica.

Delo mnogih let je botrovalo temu drugemu delu. Ko je sestavil učni program in spremljal delo z novo skupino od 1. do 5. razreda, je rasla iz novih in novih izkušenj, pri čemer se je opirjal na dognanja iz svetovne literature in izkušenj lastnega učenja tujega jezika po direktni strukturalni globalni metodi, a vedno z neprestanim pogledom na potrebe in zmogljivost slovenskega gluhega otroka.

Slušno in govorno prizadete otroke z muko naučimo, da sčasoma razume, kar mu govorimo, da ponavlja za človekom slušno ali vsaj vidno dojetje vse-

bino. Med takimi otroki je pod polovico popolnoma gluhih, h katerim pristevamo tudi praktično gluhe, ki »nekač« sicer slišijo, a tega »nekač« ne razumejo. Zelo težko je naučiti otroke samostojno tvoriti stavke, se pravi samostojno izražati zaključene miselnosti. Še težje se je z njimi razgovarjati ali pogovarjati, ker zahteva odgovor drugačno sintakso kot vprašanje, posebno če mora negativno odgovoriti. Najtežje pa je otroke naučiti — nekateri smatrajo le-to že za pravo mojstrovino — da sam vprašuje, torej aktivno vodi konverzacijo, ne le samo pasivno odgovarja. Dialog je oblika praktičnega vsakdanjega govora, katerega naj se usposobi tudi slušno in govorno prizadet otrok. Ta moment je kot najvišji smoter označen v naši knjigi z naslovom »Pogovarjajmo se«. Iz uvoda v knjigo povzemamo naslednje misli:

Metoda, doseči navedeni smoter, je razvidna iz knjige. Berila so prilagojena zmogljivostim otroka v 2. in 3. razredu, snov in besede pa so zajete iz vsakodnevnega življenja, npr. družina, družina in dom, naša hiša, dejavnosti v hiši in zunaj hiše itd. Pri njih uvrstitev v knjigo je odločala frekventnost uporabe. Stevilne vaje služijo utrjevanju in ponavljanju.

Drugi slovar je povzetek otrokovega znanja iz obeh knjig »Pikapolonica« in »Pogovarjajmo se« in pomeni hkrati pregled širine njegovega besednega zaklada. V slovarju lahko otrok tudi samostojno obnovi pomen, kakor tudi pravyapisno in jezikovno znanje v zvezi z določeno besedo.

Ilustracije utrjujejo pojme in razbivajo otroško domišljijo. Ko otrok obvlada najlažje oblike običajnega govora, lahko posamezne narisane ali iz neposredne okolice izbrane predmete in osebe opiše ali naredi kratek spis. V ta namen izbira najprimernejša vprašanja in z njih pomočjo sestavlja odgovore.

Tudi drugi del slovarja je namenjen učencem 2. in 3. razreda, ki se morajo naučiti uporabljati vsako besedo vsaj na deset načinov (povedno, vprašalno, nikalno) v različnih situacijah in oblikah vsakdanjega pogovornega jezika. S približno 700 vsestransko utrjenimi besedami lahko s pomočjo v uvodu navedenih vprašanj ustno ali pismeno izrazijo okrog 20.000 miselnih enot. Da bi dosegli ta smoter, se morajo otroci vaditi v razgovoru ob projekcijskih slikah iz knjige in z opravljanjem vsah vaj pri učnih urah.

Že navedene misli nam kažejo, da gre za pomembno knjigo oziroma učbenik, ki bo usposobil

slušno in govorno prizadete otroke za enakovredno vključevanje v družbeno skupnost. Kaj pomeni govor človeku, a ne samo za vsakodnevno življenje, marveč tudi v poklicu, danes ni treba več poudarjati. Avtorja knjige tovariša Emila Ulaga in njegove sodelavce, kakor tudi zavod, ki je kvalitetno delo izdal, moremo samo pohvaliti, to tembolj, ker je to delo izraz humanističnih odnosov do otrok in mladine in njih roditeljev ter produkt slovenskega praktika, ki ni vili vanj samo svojih lepih sposobnosti, ampak tudi veliko mero ljubezni do slušno in govorno prizadetega otroka!

ALBIN PODJAVORSEK

Tečaji za učitelje angleškega jezika v letu 1966

V 20. številki Prosvetnega delavca je bil na tem mestu objavljen razpis za tečaje tujih jezikov v letu 1966. Rok za oddajo prijav je bil po tej informaciji 15. januar. Medtem pa je Komisija za kulturne zveze s tujino obvestila Republiški sekretariat za prosveto in kulturo, da mora prejeti ustrezne prijave za tečaje angleškega jezika prej. Zato prosimo vse kandidate, naj pošljejo prošnje ustreznim zavodom za prosveto-pedagoško službo najkasneje do 31. decembra 1965. leta. Tam lahko dobijo tudi vse potrebne informacije.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo

PUTNIK

LJUBLJANA, TRDINOVA 3, TEL. 311-542

Za prosvetne delavce, dijake in študente iz vseh krajev Slovenije smo pripravili 1-dnevne avtobusne izlete po znanih cenah

● NA OGLED DRSALNE REVIJE V CELOVCU — združeno z ogledom zgodovinskih in kulturnih znamenitosti Slovenske Koroške v času od 3. do 20. februarja 1966, rok prijave je 20. januar 1966.

Zahtevajte programe in informacije v poslovalnici PUTNIKA v Ljubljani, Trdinova 3, tel. 311-542. Programe pošljemo tudi po pošti. Solska vodstva, profesorji, učitelji, pripravite za svoje dijake lep in zanimiv izlet!

Veletekstil

TRGOVSKO PODJETJE S TEKSTILOM NA DEBELO IN DROBNO

Ljubljana, Masarykova 17

● ŽELI VSEM SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM SREČNO, USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1966

NAJVEČJA IZBIRA BLAGA ZA DOM, DRUŽINO IN GOSPODINJSTVO V

TRGOVSKI HIŠI

nama

TOMŠIČEVA 2

VSE ZA OPREMO STANOVANJA V

BLAGOVNICI »TROMOSTOVJE«, Wolfova 1

VSEM CENJENIM POTROŠNIKOM — PROSVETNIM DELAVCEM ŽELIMO ZADOVOLJNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1966!

Ščetkajte svoje zobe in dlesni pravilno in to že po zajtrku, po vsakem obroku in zadnjič pred spanjem. Pri tem uporabljajte »GIBBS zobno kremo FLUOR«.

RAZPIS

KOMISIJA ZA NASTAVITVE IN RAZREŠITVE ZAVODA ZA ŠOLSTVO SRS

razpisuje

v skladu z listino o sistimizaciji naslednja del. mesta:

1. hišnik — kurir,
2. pedagoški svetovalec za posebno šolstvo,
3. pedagoški svetovalec za ekonomske in administrativne šole.

Pogoji:

- pod 1. sposobnost opravljati te posle;
- pod 2. visoka izobrazba in 10 let prakse;
- pod 3. visoka izobrazba (ekonomist) in 5—10 let prakse.

Razpis velja 30 dni od dneva objave v časopisu. Nastop delovnega mesta: pod 1. s 1. I. 1966, pod 2. in 3. po dogovoru.

Prošnje z dokazili o izobrazbi in življenjepisju je dostaviti na naslov: Zavod za šolstvo SRS, komisija za nastavitve in razrešitve, Ljubljana, Poljanska 28.

DRAGOCENA POBUDA

»MALA KNJIŽNICA ZA STARŠE«

(Cankarjeva založba: »Mala knjižnica za starše«)

Pred desetimi leti je založba »Obzorja« v Mariboru izdajala posamezne pedagoške knjižice v okviru zbirke »Knjižnica za starše«. Te so na knjižnični trgu že pošle in jih zasledimo le v kakšnem antikvariatu.

Cepprav je od takrat pri nas izšlo že marsikaj koristnega npr.: »Nas otrok ni več otrok« — »Priloga za spolno vzgojo in pouk v osnovni šoli« — »Zdrav in bolan otrok« — »Otroka spoznamo v igri« — »Naglušni otrok« itd., smo vedno bolj občutili potrebo po novi pedagoški zbirki, ki bi bilo zbrano vse, s čimer naj bi bili seznanjeni starši naših otrok.

Prav zato nas je prijetno presenetila vest, da je Cankarjeva založba v Ljubljani začela izdajati svojo »MALO KNJIŽNICO ZA STARŠE« — sicer brez tega zadržanega programa, toda z trdnim namenom postopoma obdelati vsa tista vprašanja, s katerimi se najpogostejše srečujemo.

Prva knjižica — napisal jo je Jan Makovšek — obseva dve deli: »OTROK PRED IZBIRO POSEBEK«. Avtorjev moto je: vsak je za nekaj, nihče za vse! Dejansko ločijo sodobni psihologi pri človeku tri vrste zmogljivosti: intelektualne (predvsem inteligentnost), psihomotorične (tj. moč, da nekaj storimo, ubranimo in gibnost) ter senzorične (kakovost vida in sluha, občutljivost za barve ipd.). Koliko bo ta ali oni otrok razvil svoje sposobnosti, zavislo poleg njegovih naravnih okoliščin tudi od okolja, v katerem živi, in od njegove lastne aktivnosti (prihodnosti). Starši sicer leta in leta opazujejo svojega otroka, vendar pa jih tako vzporedna preločnica, kot je izbira poklica njihovega otroka, neredko močno zmede. Ne vedo, če otrok, ki stoji pred izbiro, zares »leži«, ali pa bi ga bilo bolje preusmeriti na kakšno drugo, morda zanj ustrežnejše področje. Avtor prav zaradi tega ne podaja samo dragocenih napotkov, kako naj starši spoznajo svojega otroka, ampak jim prikaže tudi obliko, v kateri so poklicni svetovalec, ki so bistveno pomagale že masikateremu mlademu človeku. Glavne napake, ki jih tako radi grešimo, ko si otrok izbira svoj poklic, so na podlagi pšičevne analize problema tega otroka, saj se ne preusmerimo, ne poznavanje poklica, preusmeritev otrokovi želji, neupoštevanje otrokovih sposobnosti, neustrezna priporočila, neupoštevanje mnenja šole in neupoštevanje strokovnjakov v poklicu.

Knjižica »ZGOJA OTROKA K CISTOCI V PRVIH LETIH«, ki jo je napisala Slavica Pogacnik-Toičič, zapolnjuje v naši pedagoški literaturi občutno vrzel na področju vzgoje pravnega človeka. Življenje otroka je nekako do konca 1. leta tako rekoč brez omejitev. Sele po tem razdobju globlje poseže v njegov svet samovolje in začnemo od njega nekaj zahtevati, kar pomeni prvo srečanje otroka z redom odraslih. To nekaj, kar je prvo srečanje v obliki postojane navajanja na čistočo, saj je otrok takrat že toliko telesno in duševno zrel, da lahko sedi na nočni posodi in začneta razumeti, kaj pravzaprav želimo in hočemo od njega. Vsako prehitvanje in splošno nerazumno ravnanje (npr. kaznovanje) mnogo več škodi kot koristi. S psihologsko vidika je zlasti pomembno, da si otrok v tej najnežnejši dobi življenja pridobi ugodne in pozitivne življenjske izkušnje, ki postanejo reprezentativne tudi za njegov odnos do samega sebe in njegovih najbližjih, ampak do vsega, kar ga obdaja. Ob koncu se avtorica na kratko dotakne motenj v obliki nekontroliranega izločanja urina in fečeca (tj. enureze in ekopreze), kar ima — če izločimo organske komponente — lahko naravno in zdravje ne ogrožajočo. V takih primerih naj se starši posvetijo bodisi z otroškim zdravnikom oziroma s psihologom v vzgojni svetovalnici.

O tem »KAKO POMAGAMO OTROKU PRI UČENJU«, izvem v knjižici, katere avtor je Jože Valentincič. Skrb za otrokovo šolsko uspešnost se začne že ob njegovem prvem vstopu v šolo. Prednjojo za redno opravljanje šolskih dolžnosti pa je urejen dom. Če starši otroka pravilno vzgajajo in mu nudijo urejen in ljubeč dom, mu šola — če je zdrav in normalno inteligenten — ne bo povzročala večjih težav. Otroci, ki imajo v učnem stanju in mirnem prostoru ter potrebne učne pripomočke, pozneje večernejša učenja vsaj osnovnošolskemu otroku avtor ne priporoča. Pri učenju mora biti otrok zbran, učiti se mora z razumevanjem in si — v višjih razredih — izpisovati opombe in v njih določiti definicije. Zelo priporočljivo je poročilo ponavljajoče naučene snovi. Najbolj je v navadi kombinirano učenje, ki vsebuje elemente deljenega in celotnega učenja. Pomembno je tudi proučiti oziroma ugotoviti, kateremu tipu učenja pripada otrok (akustični, vizualni, motorični ali kombinirani tip učenja) in ga usmerjati, da se bo učil tako, kot je zanj najprimernejše in najuspešnejše. Vajen pomen za uspešno učenje imata tudi

pametna vzpodbuda in šolski uspeh. Starši se morajo za otrokovo učenje zanimati, ga bodriti in mu tudi pomagati ob prehodnih težavah, ki se občasno pojavijo skoraj pri vsakem učenju. Predvsem pa naj starši skrbijo, da bo otrok z učenjem stalno na tekočem. V slučaju večjih učnih težav (bodisi pri določenem predmetu ali nasploh) pa je umestno temeljito posvetovanje z otrokovimi učitelji in šolskim psihologom. Roditeljski sestanki so koristno sredstvo za povezovanje šole in doma in je prav, da bi se jih udeleževali očetje prav v tolikšni meri kot matere šolskih otrok.

Četrta knjižica ima dve dela: »MOJ OTROK NA KRIVI POTI« (avtorja dr. M. Bergantova in V. Siklari) ter »TAJNE OTROK IN MLADOLETNIKOV« (avtor V. Siklari). Oba dela tvorita neločljivo celoto in razlagata mehanizme, ki vodijo v vzgojno težavnost in socialno neprimernost nekaterih otrok in mladoletnikov. Avtorja opozarjata, da imajo ljudje — in seveda tudi otroci — čim večji so — poleg materialnih potreb tudi tele nadvse močne in pomembne potrebe: potrebo po varnosti, potrebo po novih izkušnjah ter doživljajih in potrebo po samostojnosti in uspešanju ter priznanju okolice. Prijetno družinsko vzdušje in osebnostno urejeni starši lahko ob smotnem vzgajanju zagotovijo otroku družbeno sprejemljivo zadovoljevanje vseh navedenih potreb. Posledica tega, da je otrok v obdobju brez družinskega skodljivo, če je dom neurejen in vzgoja kakorkoli insuficientna. V takih nezdruženih okoljih otrok nima prave čustvene opore in pravičnega vodstva, čeprav oboje nujno potrebuje; zato postane čustveno in socialno prizadet. Posledice tega so razne oblike osebnostnih motenj od asocialnega do antisocialnega vedenja. Posebno neprimerno pa je, če zaide otrok v nepoštenost. V težjih primerih — posebno še, če gre za mladoletnika ali mladoletnico, ki se vsled pubertetnih perturbacij nahaja v še posebno občutljivi razvojni fazi — je potrebno premišljeno sodelovanje otrokovih staršev, socialnega delavca, pedagoga (ortopedagoga), psihologa, pediatra (včasih celo psihiatra) in mladinskega socialnega delavca. Posledice tega, da je otrok v obdobju brez družinskega skodljivo, če je dom neurejen in vzgoja kakorkoli insuficientna. V takih nezdruženih okoljih otrok nima prave čustvene opore in pravičnega vodstva, čeprav oboje nujno potrebuje; zato postane čustveno in socialno prizadet. Posledice tega so razne oblike osebnostnih motenj od asocialnega do antisocialnega vedenja. Posebno neprimerno pa je, če zaide otrok v nepoštenost. V težjih primerih — posebno še, če gre za mladoletnika ali mladoletnico, ki se vsled pubertetnih perturbacij nahaja v še posebno občutljivi razvojni fazi — je potrebno premišljeno sodelovanje otrokovih staršev, socialnega delavca, pedagoga (ortopedagoga), psihologa, pediatra (včasih celo psihiatra) in mladinskega socialnega delavca. Posledice tega, da je otrok v obdobju brez družinskega skodljivo, če je dom neurejen in vzgoja kakorkoli insuficientna. V takih nezdruženih okoljih otrok nima prave čustvene opore in pravičnega vodstva, čeprav oboje nujno potrebuje; zato postane čustveno in socialno prizadet. Posledice tega so razne oblike osebnostnih motenj od asocialnega do antisocialnega vedenja. Posebno neprimerno pa je, če zaide otrok v nepoštenost. V težjih primerih — posebno še, če gre za mladoletnika ali mladoletnico, ki se vsled pubertetnih perturbacij nahaja v še posebno občutljivi razvojni fazi — je potrebno premišljeno sodelovanje otrokovih staršev, socialnega delavca, pedagoga (ortopedagoga), psihologa, pediatra (včasih celo psihiatra) in mladinskega socialnega delavca.

Kot vidimo, je izbor prvih knjižic »MALE KNJIŽNICE ZA STARŠE« dokaj posreden, pester in vsebinsko bogat. V kratkem izidejo še »PUBERTETA DRUGO ROJSTVO« (dr. F. Pedčič) in »STRAH OVIRA OTROKOV RAZVOJ« (dr. M. Bergantova in dr. Z. Humer). Zbirko ureja docentka prof. dr. Milica Bergantova.

Zelo bi želeli, da bi v prihodnjih knjižicah obdelali tudi tale poglavja: »Invaliden otrok« — »Je levo-ročnost hiba« — »Slaboviden otrok« — »Duševno nerazvit otrok« — »Ce otrok jeclja« — »Razvade otrok« (npr. masturbacija) — »Neverotičen otrok« — »Hiperaktiven otrok« — »Nadpovprečno nadarjen otrok« itd.

Mnenja smo, da bi bilo bolje, če bi odstavke pregledov gradiva opremili z navedbo strani, poglavja pa s številkami, odstavkov. Tako bi se bralec lažje znašel v naniznem gradivu, kazalo v dosedanjih oblikah pa bi v tem primeru lahko dočela odpadlo.

Prepričani smo, da bo Cankarjeva založba uspešno nadaljevala z uredništvom svoje zamisli oziroma z izdajanjem teh dragocenih pedagoških knjižic z nanečom pomagati staršem pri vzgoji. Fra — bilo, ko bi učitelji na rodiliskih sestankih seznanili starše svojih učencev s to pedagoško zbirko, omislili pa naj bi si jo tudi ljudske knjižnice in z njo seznanile najširši krog svojih bralcev.

VIATOR

»PROSVETNI DELAVEC«

List izdaja republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — Izide štirinajst-dnevno med šolskim letom — Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 313-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284 — Poštni predal 353-VII — Letna naročnina 600 din, za šole in ustanove 1200 din — St. tek. računa 503/456 — Tiska CZP »Ljudska«

BILI SO ZASLUŽNI TOVARIŠI

Profesor JOSIP PINJAT je poudarjal več kot 40 let na klasični gimnaziji v Mariboru. Bil je znan strokovnjak za fiziko, matematiko in kemijo, med mladino pa eden najbolj priljubljenih profesorjev. Znal se je živjeti v problemih mladosti, posebno socialne. Rojen je bil 2. avgusta 1889. l. v Smartnem pri Slovenj Gradcu. Sin kovača in posestnika. Po osnovni šoli v domačem kraju se je vpisal na klasično gimnazijo v Mariboru, kjer je maturiral l. 1904. Diplomiral je na grški univerzi in prišel službovat na klasično gimnazijo v Mariboru. V zaključni svetovni vojni je bil mobiliziran, nato ranjen na Soški fronti, po okrevanju pa je moral znova na fronto v Puči. Po vojni je zopet služboval na klasični gimnaziji in na realki v Mariboru. — V začetku II. svetovne vojne je moral v Ljubljano je protislovensko totalitavo, nato pa so ga uveli in odpeljali v Orlag v Nemčijo. Po osvoboditvi je bil začasen ravnatelj na mariborski klasični gimnaziji, kjer je služboval do upokojitve l. 1951 in nato kot honorarec do l. 1956. Za zasluge je bil dvakrat odlikovan z redom dela.

Koroški rojak Ivo FEINIG, doma iz Svec pri Rožu, se je rodil 15. julija 1888. Ker je bil doma iz zavedne kmečke družine, ga niso hoteli sprejeti na klasično gimnazijo. Bil je mobiliziran zato na mariborskega, kjer je maturiral l. 1907. Služboval je v Brdu pri Smorhvorju, Ljubcu pri Pliberku in v Tunelu (zdaj Lokovica) pri Prevaljah. Od l. 1914 je bil ves čas na fronti, po l. 1918 pa je bil upravitelj osnovne šole v Mežici. Od l. 1920 je bil izgnan v Srbijo, po osvoboditvi pa je postal šolski upravitelj meliske osnovne šole v Mariboru.

Med plebičističnim bojem je bil v Sent Jakobu v Rožu, v Mariboru pa je bil podpredsednik kluba koroških Slovencev. Umrl je 6. marca 1965. S svojim nastopom, visoko strokovnostjo in strpnostjo, enostavnostjo in nepristranostjo si je pridobil spoštovanje in naklonjenost povsod, kjerkoli je služboval.

Po daljši bolezni je umrl 23. marca 1965 na Zg. Poljskavi, dolga leta profesor klasične gimnazije v Mariboru dr. Adolf PEČOVNIK. Kot odličnega pedagoga in izvrstnega metodika svojega predmeta (matematike) je vzgojil vrsto priznanih finančnikov, gospodarstvenikov, šolnikov in drugih znanstvenih in kulturnih delavcev.

Prof. Pečovnik je bil rojen 25. maja 1883 v Lenartu v Slov. gorah, kot sin davnega uradnika. Šolal se je v Višnji vasi in na Dunaju, kjer je 1911. leta doktoriral. Služboval je na klasični gimnaziji v Mariboru (do l. 1939), nato pa je postal direktor III. moške državne gimnazije v Ljubljani ter inspektor za gimnazije in meščanske šole. L. 1943 je bil upokojen, po osvoboditvi pa je bil spet ravnatelj III. drž. gim. v Ljubljani do upokojitve l. 1946. Zadnja leta je preživel na posvstvu v Zg. Poljskavi.

3. avgusta smo pokopali na po-brežkem pokopališču v Mariboru učitelico Marijo BRATKOVIČ — SMERDELJ. Rojena je bila 4. oktobra 1903 na Vrhniki. Po končanem šolanju je službovala na Vrhniki, ljubljanskem učiteljskem na Prilohi, v Zakerju pri Kozjem, v St. Janžu na Vinski gori in v Pirešici. Med NOB so je izselili v Zajecar. Po osvoboditvi je službovala od l. 1947 pa do smrti v Radvanju v Mariboru. Kjerkoli je bila, povsod so jo imeli radi starši in mladina. Tudi na zadnjem službenem mestu je žrtvovala ves svoj prosti čas izobraževanju in vzgoji mladine in odraslih, posebno žena. Bila je predsednica DPM za občino Maribor-Tabor, v okviru AFŽ pa je skrbeli (kot članica ZKJ) za številna predavanja. Vsi, ki so jo poznali, jo bodo ohranili v lepem spominu, kot napredno ženo, odkrito tovarišico in eno najboljših mariborskih učiteljic.

Vera SLAPAR — SKOLARIS je bila med učnimi učiteljicami starejše učiteljske generacije, ki so razdale vse svoje moči v poklicu. — Rodila se je 10. januarja 1913. l. v Ljubljani. Po končanem učiteljskem študiju je službovala med obema vojnoma v Ajdovcu na Dolenskem in na Studencu nad Sevnico. Med vojno je bila delavka v mestni vrtnarstvu in tako pomagala domačinom in družinam partizanov borcev. Po osvoboditvi je službovala najprej v Mavčičah, nato pa se je (ob pomanjkanju učiteljev) prostovoljno prijavila za službovanje na Primorskem. Poučevala je v Višnji vasi, v St. Janžu na Vinski gori in v Pirešici. Med NOB so jo poslali zaradi svojega temeljitega strokovnega znanja, vestnosti, marljivosti, spretnih pedagoških in metodičnih

Vladka Vanovič

Dne 3. decembra smo na ljubljanskem pokopališču pokopali tov. Vanovič Vladko, pomočnik ravnatelja osnovne šole v Crnomlju.

Obvestilo o njegovi smrti je prišlo nepričakovano. Sja je ponovno iskal zdravje v novomeškem bolnišnici, toda iz nje se ni vrnila. Mladi Crnomljani niso mogli verjeti, da je ne bodo več videli.

Z njeno smrtjo je nastala na šoli velika vrzel. Pogrešali jo bodo kolegi pri delu, pogrešali jo bodo mladi prosvetarji, ki so se zatekali k njej po nasvete. Iz svoje bogate prakse je vsakemu rada nudila pomoč, vsak se ji je rad približal, kajti znala je navezati z ljudmi pri srčne stike. Živel je s šolo, živel z ljudmi, živel je z okoljem. Bila je prava prosvetna delavka, s svojim delom je ustvarila lep prosvetnega delavca, ki bo vsem preostanim vzor.

Odločila se je za učiteljski poklic iz ljubezni do mladine. Kot rojena ljubljanka bi si lahko izbrala drugega, toda med mladino jo je vabilo srce. Kot mlada učiteljica je bila prvič nameščena v Dramljah pri Celju. Zaradi sodelovanja v naprednih družtvih so jo gestapovci aretirali in odpeljali v Maribor v zapore, od tam pa v pregonstvo v Srbijo. Ko se je po srečnem naključju vrnila v Ljubljano, se je takoj priključila Osvobodilni fronti in zbirala material za partizane. Po osvoboditvi je bila nameščena v Cerkljah pri Kranju. Nato so se vrstila službena mesta: Vipava, Bovec, Maribor, Kranj, Crnomelj. Novo mesto in zopet Crnomelj. Največ službene dobe je preživela v Crnomlju med belokranjskim ljudstvom. Za svoje delo je prejela vedno pohvale in najvišje

ocene. V občinskem merilu ji je bilo zaupano mesto predsednika sveta za šolstvo. Bila je dolga leta odbornica občinskega odbora in skupščine, sodelovala je aktivno pri SZDL in drugih družtvih. Težko bi našli vse njene funkcije in lahko rečemo, da ni bilo akcije v Crnomlju, pri kateri ni sodelovala.

Pri vsem svojem delu je še našla čas za študij in izpopolnjevanje. Poglabljala se je v psiho mladega človeka, ga skušala razumeti in mu pomagati. Vse njeno delo je prevečala globoka humanost. Vse njeno prizadevanje je bilo posvečeno vzgoji naprednega humanega človeka. Splošnovali smo jo kot dobro prosvetno delavko, prav tako pa tudi kot vzorno ženo in dobro mater svojih otrok.

Na njeni zadnji poti se je od nje poslovil predsednik občinskega odbora SZDL, ravnatelj osnovne šole Crnomelj, zastopnika učencev, pevski zbor njenih učencev pa ji je v slovo zapel belokranjsko žalostnico. A. P.